

İçindekiler

Adi Şirket	1
Adi Ortaklığın İşleyişi	2
İç İlişki	2
Temsil	5
Ortakların Sorumluluğu	6
Adi Ortaklığın Sona Ermesi	6
İnfisah Halleri	6
Fesih Halleri	7
Tasfiye	7
Zamanaşımı	7
Ticaret Şirketleri	7
Genel Hükümler	7
Şirket Türleri	7
Ticaret Şirketlerine Uygulanacak Hükümler	8
Tüzel Kişilik	8
Ticaret Şirketlerine Sermaye Koyma Borcu	9
Kollektif Şirket	10
İç İlişki	11
Temsil	12
Sorumluluk	12
Sona Erme	12
Komandit Şirket	12
Sermaye Ortaklıkları	13
Anonim Ortaklık	13
Genel Hükümler	13
Anonim Şirketler Hukukuna İlişkin Temel İlkeler	14
Anonim Şirketin Kuruluşu	15
Anonim Şirketin Organları	18
Esas Sözleşme Değişiklikleri	33
Pay Sahipliği	38
Sona Erme	44

Adi Şirket

Adi şirket Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Adi ortaklığın tüzel kişiliği yoktur.

Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir. Bu tanım genel bir şirket tanımı değildir. Çünkü anonim ve limited şirketlerin tek kişi ile kurulmasına izin verilmektedir.

Adi ortaklık bir sözleşme ilişkisidir. Bu sebeple en az iki sözleşme tarafının var olması gerekmektedir. Taraf sayısı açısından bir üst sınır yoktur. Adi ortaklığın bir sözleşme olması, bu ilişkiyi kanundan dolayı veya tesadüfen bir araya gelen mal ve kişi birliklerinden adi ortaklığı ayırır. Örneğin miras şirketi bir adi şirket değildir. Çünkü mirasçılar arasında iradi bir sözleşme yoktur.

Bir ortaklık diğer ortaklıkların niteliğini taşımıyorsa adi ortaklıktır. Taraflar anonim şirket kurmak isterken bir kanuni engel sebebiyle kuramamışlarsa ama bu süreç içerisinde mal ve emeklerini birleştirmişlerse, aralarındaki ilişki adi ortaklık ilişkisi olacaktır.

Adi ortaklık sözleşmesi şekle bağlı değildir. Ancak bir eşyanın sermaye olarak koyulabilmesine için, mülkiyetin devrini taahhüt için öngörülmüş özel şekil kurallarına uyulmuş olması gerekir. Aksi halde sözleşmenin tamamı geçersiz olur.

Küçükler ve kısıtlılar kanuni temsilcilerinin onayıyla adi şirket ortağı olabilirler.

Aksi kararlaştırılmadıkça, adi ortaklıkta ortakların haklarını kullanmaları, getirdikleri sermayeden bağımsızdır. Bunun aksi kararlaştırılarak hakların getirilen sermaye ile orantılı olacağı kabul edilebilir. Ticaret şirketlerinde ise ortakların hakları, getirdikleri sermaye ile orantılıdır ve bunun aksi kararlaştırılamaz.

Adi ortaklıkta ortakların müşterek bir amacı vardır. Bu amaç para kazanmak ve karı ortaklar arasında paylaştırmaktır. Yani amaç, iktisadidir.

Bir diğer unsur, müşterek amaç uğruna çalışma, amacın elde edilmesi için emek sarf etme unsurudur. Bu unsur affectio societatis olarak da bilinir. Bu unsur, adi ortaklıkla rekabet etmeme yükümlülüğünü, denetim hakkını, yönetim hakkını ve yükümlülüğünü doğurur.

Usulüne uygun temsille adi ortaklık çerçevesinde elde edilen haklar üzerinde ortakların elbirliği mülkiyeti vardır. Elbirliğiyle mülkiyet sadece kanunun öngördüğü hallerde olur. Adi ortaklık sözleşmesi çerçevesinde bunun paylı mülkiyete çevrilmesi mümkündür.

Adi ortaklığın ticaret unvanı olamaz. Ancak ortakların, yaptıkları işlemleri adi ortaklığın varlığını belirterek yapmaları gerekmektedir.

Adi ortaklık iflas etmez. Adi ortaklığın ortakları iflas eder.

Joint venture ve konsorsiyum ilişkileri de adi ortaklık ilişkisidir.

Türk Ticaret Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde adi şirket hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır.

Adi Ortaklığın İşleyişi

Adi ortaklık sözleşmesi, diğer borç doğuran sözleşmeler gibi taraflar arası iç ilişkiyi düzenler. Ortakların hakları, borçları ve şirketin işleyişi bu sözleşmede belirlenmiştir.

Ortaklıkta nasıl karar alınacağı ve ortaklığı dış ilişkide temsil usulü ortaklık sözleşmesinde belirlenir. Öncelikle şirket içinde kararlar alınır ve daha sonra şirket temsilcileri vasıtasıyla bu kararları icra eder. İç ilişkide karar alma yönetim hakkı, dış ilişkide hukuki işlem yapma temsil yetkisi ile düzenlenir.

İç İlişki

Ortakların Borçları ve Haklar

Ortakların sermaye koyma borcu, kar hakkı ve zarara katılma borcu, denetleme hakkı, rekabet yasağı ve yönetim hakkı vardır.

Sermaye Koyma Borcu

Ortakların temel borcu sermaye koymaktır. Getirilen sermayenin parasal değeri olması gerekir ama nakit olması şart değildir. Adi ortaklıkta her ortağın koyduğu sermayenin ne olacağı konusunda ayrıntılı bir düzenleme yoktur. Bu sebeple, maddi karşılığı olabilecek her şey adi ortaklığa sermaye olarak koyulabilir. Ticaret şirketlerinde ise bu konuda bazı sınırlamalar getirilmiş olabilir. Ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümler adi ortaklığa uygulanmaz ama burada 127. Maddede sayılan sermaye değerleri kıyasen adi ortaklığa da uygulanabilecektir.

Ortaklardan birisinin sermaye koyma borcunu ifa etmemesi diğer ortaklara ödemezlik defii ileri sürme imkanı vermez. Ancak bu diğer ortaklara şirketin feshini ve ortağın ihracını isteme yetkisi veren haklı bir neden teşkil eder.

Ortaklar getirilen sermaye üzerinde elbirliği mülkiyetine sahiptir. Sözleşmeyle paylı mülkiyet kararlaştırılabilir.

Sermaye borcunu taahhüt için herhangi bir şekil öngörülümüşse, adi ortaklık sözleşmesi bu şekle uygun olarak yapılır. Sözleşmenin ifası için gerekli tasarruf işleminin de bu tasarruf için gerekli şekle uygun yapılması gerekmektedir. Örneğin, alacağın temliki vaadi şekil şartına tabi değildir. Alacağın temliki ise yazılı şekle tabidir. Alacak sermaye olarak koyulduğunda yapılan sözleşme yazılı olmak zorunda değildir. Ancak ifanın yapılması için, alacağın yazıyla adi ortaklığa geçirilmesi gerekir.

Adi ortaklığa alacağın sermaye olarak koyulması durumunda, alacak tahsil edilemese de diğer ortaklar ödemezlik defini ileri süremez. Adi ortaklık sözleşmesi karşılıklı borç doğuran

bir sözleşme değildir. Bu durumda ilgili ortağa karşı temerrüt hükümlerine başvurulabilir veya ortaklığın haklı nedenle feshi yoluna gidilebilir.

Alacağın sermaye olarak ortaklığa koyulmasıyla ortak borcunu ifa etmiş olur mu? Yoksa alacağın tahsil edilmiş olması gerekir mi? Oruç Hami Şener, Yongalık, Karayalçın, Pulaşlı, Poroy ve Barlas'ın aynı yöndeki fikri, Türk Ticaret Kanunu'ndaki ticaret şirketlerine uygulanacak genel hükümler bu konuya da kıyasen uygulanmalı ve sermaye getirme borcu alacak tahsil edildiği ölçüde ifa edilmiş sayılmalıdır.

Ortakların getirdiği sermayeye katılım payı denir. Aksi kararlaştırılmadıkça katılım payının yapılacak işe ve ortaklık amacını gerçekleştirmeye uygun ve yeter miktarda olması gerekir. Sözleşmede aksine hüküm olmadıkça katılım paylarının eşit olması gerekir. Ortak katılım payı olarak bir şeyin kullanımını koyuyorsa adi ortaklık ile ortak arasında kira sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır. Eğer ortak sermaye payı olarak bir şeyin mülkiyetini koyuyorsa adi ortaklık ile ortak arasında satış sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanır.

Ortaklık sona ererse ortakların sermayeden doğan hakları tasfiye payı üzerinde devam eder.

Kar Hakkı ve Zarara Katılma Borcu

Ortaklar açısından ikinci önemli hak ve borç; kazancı bölüşme hakkı ve zarara katılma borcudur. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça ortakların şirketin karına ve zararına katılımı, ortakların katılım payına bakılmaksızın eşit oranda olur. Sözleşmede kazanç veya zarardan sadece birisine katılım oranı kararlaştırılmışsa, bu sözleşme hükmü diğeri açısından da geçerli olur. Eğer birisine uygulanan hüküm, belirlenen oranın diğerine uygulanmayacağını içeriyor ama diğerine hangi oranın uygulanacağını içermiyorsa belirsiz bırakılan için ortakların katılım payı eşit olur. Bir ortağın zarara katılmaksızın sadece kara katılmasına ilişkin hüküm, ortaklığa sermaye olarak sadece emeğini getiren kişiler için geçerlidir. Bir ortak sermaye olarak hem emek hem de malvarlığı getirmişse, bu ortağın sadece zarara katılacağına ilişkin sözleşme hükümleri geçersizdir.

Ortaklar, ortaklığa ait olan tüm kazancı paylaşmakla yükümlüdürler. Ortaklığın amacı kar elde edip bunu ortaklar arasında paylaşmaktır. Sözleşmeyle kazançtan muafiyet öngörülemez.

Kazanca ve zarara katılmaya ilişkin sözleşme hükümleri üçüncü kişileri bağlamaz. Yani ortakların sorumluluğu ile zarara katılma oranları birbirinden farklı kavramlardır. Ortaklar doğrudan, müteselsilen ve sınırsız sorumlu olarak şirketin borçlarından tüm malvarlıklarıyla sorumludur. Borcun tamamını ödeyen kişi zarara katılma oranında diğer ortaklara rücu edebilir. Bu kapsamda, zarardan sorumlu olmadığı şirket sözleşmesinde öngörülmüş ortağın dış ilişkide borçtan şahsen sorumlu olması mümkündür.

Bir ortak, ortaklık işleri için yaptığı giderler ve üstlendiği borçlar için diğer ortaklara başvurabilir. Bu ortağın, yönetim işleri yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararları ve ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikelerden doğan zararları diğer ortaklar tarafından karşılanır.

Şirket sona ererse, ortakların tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı vardır.

Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa katılım payları, ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olmak zorundadır. Ortaklığın önem ve amacına uygun nitelikte olmayan getirilmiş sermaye, aksi kararlaştırılmadıkça yeterli değildir.

Denetleme Hakkı

Ortakların bir diğer hakkı denetim hakkıdır. Her ortağın şirketi denetleme, şirketin defterlerini inceleme ve ortaklık yöneticilerine hesap sorma hakkı vardır. Böyle geniş bir denetim hakkının verilmesinin sebebi ortakların şirketin borçlarından dolayı kendi malvarlıklarıyla ve sınırsız olarak sorumlu olmasıdır. Ortakların bu hakkına karşılık adi şirket yöneticilerinin de şirket işleri hakkında hesap verme borcu doğar.

Rekabet Yasağı

Ortaklar, ortaklığın amacı ile uyuşmayan veya ortaklığa zarar veren işleri yapamazlar. İşleri kendi adlarına veya başkaları hesabına yapmaları önemli değildir. Bu bağlamda ortaklar şirkete karşı kanuni rekabet yasağı altındadırlar. Bu yasak yönetici olan ve olmayan tüm ortaklar için geçerlidir. Rekabet yasağını ihlal etmeleri halinde bu davranıştan kaynaklanan zarar talep edilebilir, işin şirket hesabına yapılmış sayılıp elde edilen menfaatin şirkete verilmesinin istenmesi istenebilir veya haklı sebep oluşturuyorsa mahkemeden şirketin feshi talep edilebilir.

Yönetim Hakkı

Adi ortaklığın iç ilişkisindeki karar alma işlerinin usulüne yönetim denir. Yönetim hakkı, hem bir borç hem de bir haktır.

Adi ortaklıkta organsal yönetim yoktur. Çünkü adi ortaklığın tüzel kişiliği yoktur. Ortağın yönetici olması haline özden yönetim denir.

Yönetim içinde alınabilecek üç tür karar vardır. Bunlar ortaklık kararları, olağan yönetim işleri ve olağanüstü yönetim işleri olarak sıralanabilir.

Ortaklık Kararları

Ortaklığın yapısını ilgilendiren kararlar ortaklık kararlarıdır. Kar ve zarar dağıtımını değiştiren kararlar, yönetici atanması kararları bu kapsamdadır. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça ortaklık kararları oybirliğiyle alınır. Eğer ortaklık kararının oyçokluğuyla alınacağı kararlaştırılmışsa sermaye oranı değil, ortak sayısı dikkate alınır. Sermaye oranının dikkate alınacağına ilişkin sözleşmeler hükümsüzdür.

Yönetim hakkı, ortaklık sözleşmesiyle veya ortaklık kararıyla yalnızca bazı kişilere hasredilebilir. Bu kapsamda, ortak olmayan üçüncü bir kişinin de yönetici olarak atanması mümkündür. Ancak böyle bir düzenleme olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir.

Haklı sebep varsa, yöneticinin değiştirilmesi, yetkilerinin sınırlandırılması ve kaldırılması mümkündür.

Yönetici ortaklar, ortaklık işlerinde kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle yükümlüdür. Eğer yönetici ortak, ücret alıyorsa objektif özen yükümlülüğü, ücret almıyorsa

sübjektif özen yükümlülüğü altındadır. Yani ücret alan ortakların özen yükümlülüğü ağırlaştırılmıştır. Objektif özen yükümlülüğü altında olan ortak, vekil veya işçi gibi özen göstermek zorundadır.

Olağan İşler

Yönetim hakkına sahip kişi diğer ortaklar katılmasına gerek olmadan konusu olağan işlerden olan hukuki işlemleri yapabilir. İşlem olağanüstü işlem olsa bile, somut olaya göre gecikmesinde sakınca varsa yöneticiler bu işlemleri tek başlarına yapabilir.

İşlem tamamlanmadan önce ortakların itiraz hakkı vardır. Ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortak, tamamlanmasından önce işleme itiraz ederek işlemin yapılmasını engelleyebilir. İşlemin olağan veya olağanüstü işlem olması burada önemli değildir. Ortaklardan birinin yaptığı itiraz dış ilişkiyi de etkiler. Bir ortağın diğer ortakların itirazına rağmen bir işlem yapması, ortaklığın feshini isteme ve işlemi yapan ortağın ortaklıktan ihracını isteme için diğer ortaklara haklı bir sebep verir.

Olağanüstü İşler

Ortaklığın olağanüstü işlerini ilgilendiren hukuki işlemler ve ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması için ortakların oybirliği aranır.

Olağan işlem ile olağanüstü işlem ayrımı konusunda kesin bir kural yoktur. Kanunda kesin bir sınırlama belirtilmediği için somut olaya bakılması gerekecektir. Somut olayda işlem, ortaklık tarafından günlük olarak, normal faaliyet sırasında yapılmayacak bir işlem ise ve ortaklık kararı kapsamına da girmiyorsa, olağanüstü işlem kabul edilmelidir.

Doktrinde bir görüş, kanun boşluk bulunan hallerde vekalet hükümlerinin uygulanacağını söylediği için, yapılması için özel vekalet yetkisi verilmesi gereken hallerin olağanüstü işler olduğunu söylemektedir. Buna göre vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz. Bu işler olağanüstü işler sayılacaktır.

Bir diğer görüş ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümleri uygulamak taraftarıdır. Buna göre de şirketin yönetimi kapsamındaki hususlar, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işlemlerle sınırlıdır. Şirketi yönetenler, şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde, olağan işlem ve işlemlerle sınırlı olmak şartıyla, sulh, feragat ve kabul ile tahkime de yetkilidirler. Şu kadar ki, bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.

Ortaklar Arasındaki Değişiklikler

Adi ortaklıklarda ortaklığa yeni ortak alınması veya bir ortağın ayrılması diğer tüm ortakların onayına bağlıdır. Ortaklardan biri tek taraflı olarak bir üçüncü kişiyi kendi payına ortak eder

veya kendi ortaklık payını devrederse, üçüncü kişi ortaklığı kazanamaz. İç ilişkilerindeki borcu devam eder ama üçüncü kişi ortak sıfatı kazanmaz.

Bir ortak kısıtlanınca, iflas edince, tasfiye payı üzerine haciz koyulup paraya çevrilince, ölünce, diğer ortaklar onun çıkartılmasına karar verince veya ortak kendisi fesih bildiriminde bulununca şirket sona erer. Eğer sözleşmeyle şirketin bu hallerde de devam edeceği kararlaştırılmışsa ortağın payı diğer ortaklara payları oranında kendiliğinden geçer ve şirket devam eder. Çıkan veya çıkartılan ortağın payı kendisine, ölmesi halinde mirasçısına ödenir.

Şirket sona erdiğinde şirket zarardaysa, ortaklar kendilerine düşen zararı diğer ortaklara öderler.

Çıkan veya çıkarılan ortak, kendisi çıkartılırken henüz tamamlanmamış işlerden doğan kara ve zarara katılır.

Temsil

Alınan kararların dışarıya yönelik olarak uygulanabilmesi için ortaklığın temsil edilmesi gerekir. Temsil, doğrudan, dolaylı, yetkisiz veya varsayımsal olabilir.

Ortaklığın genel temsilcisi, ortakların oybirliğiyle veya ortaklık sözleşmesiyle belirlenebilir. Bir kişi yönetici ise, aksi kararlaştırılmadıkça temsilci olduğu kabul edilir.

Ortaklığın tüzel kişiliği olmadığı için, temsilcinin temsil ettiği kişi ortakların bütünüdür.

Temsilcinin yaptığı hukuki işlemler usulüne uygunsa temsil ettiklerini bağlar ama temsilcinin fiilleri temsil edilenleri bağlamaz. Haksız fiillerde temsil olmaz. Hukuki fiilde bir irade açıklaması yoktur. Bu sebeple bir kişiyi temsilen yapılması mümkün değildir. Ancak ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği olduğu ve organlar bu tüzel kişi olarak hareket ettiği için, organın hukuki fiilleri tüzel kişiyi bağlar.

Adi ortaklıkta temsilcinin yetkisi, kendisine verilen yetki kadardır. Kural olarak olağan işler bakımından temsilcinin tek başına temsile yetkili olduğu kabul edilir. Olağanüstü işlerde yetki verilmesi için ortakların oybirliği ile buna yetki vermiş olması gerekir. Ayrıca verilen yetki belgesinde temsilcinin hangi olağanüstü işleri tek başına yapmaya yetkili olduğu açıkça belirtilmelidir. Kendisine temsil yetkisi verilmemiş bir konuda işlem yapması halinde yetkisiz temsil hükümleri uygulanır. Ortaklar işleme daha sonra icazet vererek işlemle ortaklığı bağlayabilirler.

Temsil yetkisi doğrudan veya dolaylı olabilir. Kişi ortaklık adına ve hesabına hareket ediyorsa doğrudan, kendi adına ve ortaklık hesabına hareket ediyorsa dolaylı temsil vardır. Doğrudan temsilde ortak işlemi ortaklık adına ve hesabına yaptığını karşı tarafa bildirir. Karşı taraf da işlemi şirketle yapmak iradesiyle yapar. Sonuç olarak hak ve borçlar şirkete aittir. Dolaylı temsilde, üçüncü kişiyle yapılan işlemde, işlemin tarafı temsilcidir. Temsilci daha sonra kazandığı hak ve borçları şirkete devretmeyi kabul etmektedir. Şirket onay verirse işlemde doğan hak ve borçlar şirkete geçer, onay vermezse iki taraf da işlemle bağlı olmaz ve temsilci yetkisiz temsil hükümlerine göre sorumlu olur. Yani doğrudan temsilde yetkisiz

temsilcinin yaptığı işlem geçerli olacaktır ama dolaylı temsilde yetkisiz temsilcinin yaptığı işlem geçerli olmaz.

Ortakların Sorumluluğu

Adi ortaklık ilişkisi çerçevesinde, şirketin ortakları, şirketin üçüncü kişilerle olan işlemlerinden doğan üçüncü kişilerin alacakları için sorumludur. Ortakların sorumluluğu ortaklığın tüzel kişiliği olmadığı için birinci derecedendir, sınırsızdır, şahsidir ve müteselsilendir.

Ortakların sorumlu olabilmesi için temsil hükümlerine uygun bir işlem var olmalıdır.

Üçüncü kişi alacaklılar, alacakları için doğrudan tüm ortaklara başvurabilirler. Ortakların sorumlulukları şahsidir. Yani sadece ortaklığa yönelttikleri malvarlığıyla değil, bütün malvarlıklarıyla şahsen o borçtan dolayı sorumludurlar. Bu sorumluluğu belli bir malvarlığı ile sınırlayamazlar. İç ilişkide kararlaştırılmış ortaklık oranlarının da buna etkisi yoktur.

Adi Ortaklığın Sona Ermesi

Adi ortaklık sona ermeyle ölmez. Şirket sona erdikten sonra tasfiye aşamasına geçilir. Tasfiye süresince şirketin hak ehliyeti, fiil ehliyeti, taraf ehliyeti ve dava ehliyeti vardır. Ama tasfiyeden sonra şirket tamamen ölür.

Fesih veya infisah olması önemli değildir. İkisinin de sonucunda adi ortaklık tasfiye aşamasına geçer.

İnfisah Halleri

Ortaklık sözleşmesinde öngörülen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesiyle ortaklık kendiliğinden sona erer.

Sözleşmede ortaklığın mirasçılarla sürdürülmesi konusunda bir hüküm yoksa ortaklardan birinin ölmesiyle ortaklık kendiliğinden sona erer. Bu durumda mirasçıların da kabul etmesi gerekir. Mirasçılar kabul etmezse onların çıkarılması yoluna gidilir ve ortaklık yine devam eder.

Sözleşmede ortaklığın devam edeceğine ilişkin bir hüküm yoksa, bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cehrî icra yoluyla paraya çevrilmesiyle ortaklık sona erer. Ortağın şahsi alacaklısı ortaklık payı üzerine haciz koyamaz ama tasfiye payı üzerine haciz koyabilir.

Fesih Halleri

Bütün ortakların oybirliğiyle karar vermesiyle ortaklık sona erebilir.

Ortaklık için kararlaştırılmış olan sürenin bitmesiyle ortaklık sona erer.

Ortaklık sözleşmesinde feshi bildirme hakkı saklı tutulmuşsa veya ortaklık belirsiz bir süre için ya da ortaklardan birinin ömrü boyunca kurulmuşsa, bir ortağın fesih bildiriminde bulunmasıyla ortaklık sona erer. Fesih ihbarı hakkı bütün belirsiz süreli sözleşmelerde vardır. Adi ortaklıkta ihbar süresi 6 aydır. Sebep gösterilmesi gerekmez. Belirli süreli sözleşmelerde açıkça öngörülmemişse fesih hakkı yoktur.

Haklı sebeplerin bulunması hâlinde, her zaman başkaca koşul aranmaksızın, fesih istemi üzerine mahkeme kararıyla feshe karar verilebilir. Burada sözleşme belirli veya belirsiz süreli olabilir. Haklı sebebin ne zaman var olduğu açık değildir. Kollektif şirket için öngörülen haklı nedenler buraya kıyasen uygulanabilir. Tarafların ortaklık ilişkisini sürdürmesini çekilmez hale getiren şeyler varsa ortaklık haklı sebeple sona erdirilebilir.

Tasfiye

Tasfiye aşamasında bir tasfiye memuru atanır. Tasfiye memurunu ortaklar atayabilir. Eğer atayamazlarsa mahkemeye başvururlar ve mahkeme bir tasfiye memuru atar. Tasfiye memuru atanınca yöneticilerin yetkileri kalkar.

Tasfiye sırasında başlamış olan işler tamamlanır ama yeni iş alınmaz. Ortaklığın tüm borçları ödenir, tüm alacakları tahsil edilir. Tüm malvarlığı paraya çevrilir. Ele geçen nakit borçların ödenmesine yetmezse ortaya zarar çıkar. Eğer fazladan para kalırsa, kalan paraya tasfiye bakiyesi denir. Tasfiye bakiyesi ortaklar arasında kural olarak eşit dağıtılır.

Zamanaşımı

Adi ortaklık çerçevesinde veya ortakların kendi aralarındaki ilişkide 5 yıllık zamanaşımı uygulanır. Üçüncü kişiler ile yapılan işlemlerde genel zamanaşımı uygulanır.

Ticaret Şirketleri

Genel Hükümler

Şirket Türleri

Ticaret şirketleri kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Kanunda sayılmayan yeni bir şirket türü oluşturulamaz. Bu şirketler, kollektif şirket, komandit şirket, anonim şirket, limited şirket ve kooperatiflerdir. Komandit şirketler, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve adi komandit şirketler olarak ikiye ayrılır.

Kollektif şirketler ve adi komandit şirketler şahıs şirketleridir. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, limited şirket ve anonim şirket sermaye şirketleridir.

Şahıs veya sermaye şirketi olmaya yeniden yapılandırmaya ilişkin sonuçlar bağlanmıştır.

Ticaret Şirketlerine Uygulanacak Hükümler

Her şirket türüne özgü hükümler saklı kalmak şartıyla, Türk Medenî Kanununun tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri ile bu Kısımda hüküm bulunmayan hususlarda Türk Borçlar Kanununun adi şirkete dair hükümleri her şirket türünün niteliğine uygun olduğu oranda, ticaret şirketleri hakkında da uygulanır.

Sırasıyla;

- Emredici kanun hükümleri
- Şirket sözleşmesi hükümleri
- Şirket türüne özgü emredici Türk Ticaret Kanunu hükümleri
- Tüzel kişilere ilişkin Medeni Kanun hükümleri

- Türk Borçlar Kanunu'nun adi şirketlere ilişkin hükümleri,
- Türk Ticaret Kanunu'nun diğer hükümleri
- Ticari örf ve adet hukuku kuralları uygulanır.

Tüzel Kişilik

Ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir.

Öncelikle bir şirket esas sözleşmesi hazırlanır. Bu sözleşmede kurucuların imzaları onaylanır. Bazı ortaklıklarda izin alınması gerekir. Daha sonra ortaklık ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Tüzel kişilik de bu tescil ile kazanılır.

Anonim ve limited şirketlerde sözleşmenin imzalanmasıyla tüzel kişiliğin kazanılması arasında geçen sürede ön ortaklık aşaması öngörülmüştür. Ön ortaklık aşamasında içi ilişkide ortaklık hükümleri, dış ilişkide adi ortaklık hükümleri uygulanır.

Tüzel kişilik doğumu ile birlikte hak ehliyeti kazanır. Ortaklık işlem yaptığında, ortaklık hak ve borçlara kendisi sahip olur.

Ticaret şirketinin bağımsız bir malvarlığı vardır. Getirilen sermaye ortaklara değil, ortaklığa ait olur.

Tüzel kişinin merkezi, tüzel kişinin yerleşim yeridir. Tüzel kişinin merkezi ortaklık sözleşmesinde gösterilir.

Tüzel kişinin organları da tüzel kişilikle birlikte oluşur. Tüzel kişilik işlemlerini bu organlar aracılığıyla yaparlar.

Tüzel kişi adına yapılan işlemlerde şirketin ticaret unvanı kullanılır.

Tüzel kişilik kötüye kullanılır hale gelmişse, yani kanunun normal şartlarda izin vermediği bir işlem tüzel kişi perdesi arkasında yapılıyorsa, tüzel kişilik perdesi kaldırılır ve perdenin arkasına saklanan kişilerin sorumluluğuna başvurulabilir veya bu kişilerin kaçınmak istedikleri yükümlülüğü kabullenmesi sağlanır. Bu dürüstlük kuralı gereğidir. Dürüstlük kuralı istisnaen kullanılabilen bir kurumdur. Her tüzel kişinin perdesi aralanamaz. Bunun için kanunda gösterilen unsurların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Eski kanunda ticaret şirketleri ancak işletme konusu çerçevesinde hak kazanıp borç altına girebilirlerdi. Yani hak ehliyeti işletme konusu ile sınırlanmıştı. Bu tür bir işlem, yoklukla hükümsüz olurdu. Artık bu ilke kabul edilmemektedir. Yeni kanuna göre tüm ticaret şirketleri, gerçek kişiye münhasır olan haklar ve borçlar dışında tüm hak ve borçları elde edebilirler. Ancak yeni kanuna göre de, ultra vires ilkesi sınırlı olarak korunmuştur. Kanuna göre, ticaret şirketinin işletme konusunun belirlenmiş olması gerekmektedir. Bu, işletme yöneticilerine işletme konusu içinde işlem yapma görevi yükler. Sonuç olarak; işletme konusu artık hak ehliyetinin sınırı değildir ama anonim ortaklıkta üçüncü kişi şirket yöneticisinin şirketin işletme konusu dışında işlem yaptığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, işlem şirketi bağlamaz. Bu durumda yetkisiz temsile ilişkin hükümlere gidilir, işlem yoklukla hükümsüz olmaz.

Ticaret Şirketlerine Sermaye Koyma Borcu

Paraya çevrilebilecek her şey, ticaret şirketine sermaye olarak koyulabilir.

Kanunda aksine hüküm olmadıkça, para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, fikrî mülkiyet hakları, taşınırlar ve her çeşit taşınmaz, taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, kişisel emek, ticari itibar, ticari işletmeler, haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer konabilir.

Kanunda aksine hüküm olmadıkça dendiğine göre, öncelikle şirket türüne özgü hükümlere bakılıp yasak bir sermaye türü olup olmadığı tespit edilecektir. Örneğin kanun hükmüne göre, emek, vadesi gelmemiş alacak, ticari itibar anonim şirkete sermaye olarak getirilemeyecektir.

Ortaklar, usulüne uygun olarak düzenlenmiş sözleşmeyle getirmeyi taahhüt ettikleri sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur. Ortaklar, diğer ortaklara karşı değil şirkete karşı borçlanmıştır.

Aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, ayın olarak koyulmuş şeyin veya hakkın kullanım hakkı değil mülkiyeti şirkete geçmiş olur ve hak için şirket hak sahibi olur.

Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan aynı bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmî şekil aranmaksızın geçerlidir. Diğer haklar bakımından da devir için özel bir düzenleme aranıyorsa bile şirket sözleşmesi devir için yeterlidir.

Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunur. Özel sicile yapılan kayıt iyiniyeti kaldırır. Artık şirket lehine tapuya şerh düşüldüğünde, kişi taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunamayacaktır. Daha sonra şirket tüzel kişiliği kazandığında mülkiyet şirkete geçirilecektir.

Mülkiyet ve diğer aynı hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicili müdürü tarafından, ilgili sicile resen ve hemen yapılır. Şirketin tek taraflı istemde bulunabilme hakkı saklıdır.

Taşınmaz mülkiyetinin veya diğer aynı bir hakkın sermaye olarak konulması hâlinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir. Yapılacak tescilin açıklayıcı mı yoksa kurucu mu olduğu, yani mülkiyetin hangi aşamada geçtiği tartışmalıdır.

Şirket tüzel kişiliği kazanmasından itibaren kendisine sermaye olarak getirilen taşınırlar üzerinde tasarrufta bulunabilir.

Sermaye olarak şirkete alacaklarını devretmiş olan bir ortak, alacaklar şirketçe tahsil edilmiş olmadıkça sermaye koyma borcundan kurtulmaz. Alacak, vadesi gelmemiş ise aksi

kararlaştırılmış olmadıkça, vade gününden, muaccel ise şirket sözleşmesi veya esas sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmelidir. Her ne sebeple olursa olsun, bu süre içinde tahsil edilemediği takdirde ortak, sürenin bitiminden itibaren geçecek günlerin temerrüt faizini de öder. Gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkı saklıdır.

şirket, her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebileceği ve dava edebileceği gibi, yerine getirmede gecikme sebebiyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. Tazminat istemi için ihtar şarttır. şahıs şirketlerinde bu davayı ortaklar da açabilir. Zamanında ifa edilmeyen sermaye para ise şirketin tescili anından itibaren temerrüt faizi de ödenir. Faiz istenmeyeceği sözleşmede kararlaştırılabilir. Ayrıca gecikmeden doğan zarar da istenebilir. Aslında temerrüt faizi kişi temerrüde düştüğü tarih ten itibaren işlemelidir ama düzenleme bu şekilde değildir.

Kanunlarda aksine hüküm yoksa, şirket sözleşmesiyle ortakların, koydukları sermayeler için faiz ve şirketteki hizmetleri sebebiyle kendilerine ücret verilmesi kabul olunabilir. Sermaye şirketlerinde getirilen sermayeye hiçbir şekilde faiz ödenmez. Anonim ortaklıklardaki hazırlık devresi faizinin ismi faiz olsa da, niteliği itibariyle bu faiz olmayan bir ödemedir.

Bir şahıs şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Yani şirketin malvarlığı doğrudan haczettirilemez. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek k r ve tasfiye payı üzerine haciz koydurabilir.

Sermaye şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payını haczettirebilir. Aynı zamanda borçlulara ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine işlenir. Alacaklılar, ortağın şirketten olan diğer alacakları üzerine de haciz koydurabilir.

Kollektif şirket

Kollektif şirkette ortakların sorumluluğu sınırsızdır. Bu sebeple kollektif ortaklık sayısı uygulamada çok azdır.

Kollektif şirket Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir. Kollektif şirketin tüzel kişiliği vardır. Kollektif şirket bir şahıs ortaklığıdır.

Kollektif şirketin en az iki ortağının olması gerekir. Ortaklara bir üst sınır getirilmemiştir ama pratikte birkaç ortak tan fazla ortak olmaz. Kollektif ortaklığın ortağı tüzel kişi olamaz, ortaklar sadece gerçek kişiler olabilir.

Kollektif şirket bir ticari işletmeyi işletmek için kurulur. Ticari işletme yoksa kollektif şirket yoktur. şirket ticaret siciline tescil edilirken bu özelliğin var olup olmadığı sicil müdürlüğünce denetlenir.

Kollektif şirketin ticaret unvanı vardır. Ortakların ticaret unvanı yoktur.

Kollektif şirketin ortakları şirket borçlarından dolayı sınırsız olarak sorumludurlar.

Kollektif şirketin tüzel kişiliği vardır. Bu sebeple kollektif şirketin ortaklarının sorumluluğu ikinci derecedendir. Bu sebeple şirketin ayrı bir malvarlığı, dava ehliyeti, taraf ehliyeti, hak ve fiil ehliyeti vardır.

Kollektif şirket yazılı bir sözleşmeyle kurulur. Yazılı sözleşmenin asgari unsurları kanunda belirtilmiştir. Şirket sözleşmesindeki imzaların noterce onaylanması gerekir. Noter kanunilik denetimi yapamaz. Kanunilik denetimini ticaret sicili yapar.

Noter imzaları onayladıktan sonra 15 gün içinde ticaret siciline başvurulur ve tescil yaptırılır. Tescil ile birlikte tüzel kişilik doğar. Sözleşmedeki asgari unsurlar tescilden sonra ilan edilir.

Sözleşmeye, kanundaki unsurlara aykırı olmamak kaydıyla her türlü kayıt koyulabilir.

Sözleşmede gerekli kanuni unsurlara aykırılık varsa şirket adi şirket sayılır.

İç İlişki

Adi ortaklığa benzer olarak ortaklık kararı ile yönetici atanabilir. Kollektif ortaklıkta adi ortaklıktan farklı olarak burada oybirliği değil çoğunluk aranır. Aranan çoğunluk aksi kararlaştırılmadıkça kişi çoğunluğudur.

Kollektif şirketteki olağan ve olağanüstü işlemler kanunda sayılmıştır.

Adi ortaklıktan farklı olarak, yönetim yetkisinin kaldırılmasında tersine işlem esası olduğu kesindir. Yani ortaklık kararı ile atanmışsa ortaklık kararı ile, ortaklık sözleşmesi ile atanmışsa sözleşme değişikliği ile azledilebilir. Gecikmesinde çekince bulunan hallerde tek ortak bile mahkemeye başvurabilir.

Ortaklık kararları için oybirliği değil, oy çokluğu aranır.

Kollektif ortaklık sözleşmesinde sermayenin miktarı, sermaye olarak taahhüt edilen para miktarı, aynı sermayenin değeri ve değer nasıl ölçülmüş olduğu, sermaye olarak kişisel emek koyulmuşsa bu emeğin niteliği ve değeri belirtilir.

Rekabet yasağının ihlali halinde, ortaklığın, ortaktan tazminat isteme, ortağın yaptığı işlemlerin ortaklık adına yapılmış sayılmasını isteme, üçüncü kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını isteme hakkı vardır.

Temsil

Kollektif şirkette tüzel kişilik olduğu için temsile ilişkin hükümler farklıdır. Organın fiillerinden ve eylemlerinden dolayı şirket sorumludur.

Şirketi temsile yetkili olan kişinin kim olduğu bellidir. Bu kişi, şirketin işletme konusuna giren tüm işlemleri yapma ve şirket unvanını kullanma yetkisine sahiptir. Temsilci, olağan ve olağanüstü tüm işlemleri yapabilir. Bu ayrım yönetici için vardır. Temsilcinin yetkisi adi ortaklıktaki gibi sınırlanamaz ve yapılan sınırlamalar iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri

sürülemez. Getirilebilecek tek sınırlama, tescil ve ilan edilmek kaydıyla birlikte imza sınırlamasıdır. Şube işleri ayrımı da getirilemez.

Sorumluluk

Ortakların sorumluluğu sınırsızdır ama ikinci derecededir. Yani öncelikle şirkete başvurulur ve şirketten borcu ödeyemediğinde ortaklara başvurulabilir. Şirkete karşı takip yapıp aciz vesikası alındığında veya şirket sona ermişse şirket ortaklarına başvurulabilir.

İkinci dereceden sorumluluk için gerekli şartlar gerçekleşmemiş olsa bile, ikinci derece sorumluların malvarlığı üzerinde ihtiyati haciz koyulabilir. Şirketle birlikte şirket ortağı da iflas ettirilebilir. Bu sadece tacirlerin iflasa tabi olması kuralının bir istisnasıdır.

Sona Erme

Adi ortaklık hükümleri uygulanır. Haklı sebep halleri ayrıntılı olarak sayılmıştır.

Bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması, kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi, kişisel menfaatleri uğruna şirketin ticaret unvanını veya mallarını kötüye kullanması, uğradığı sürekli bir hastalık veya diğer bir sebepten dolayı, üstüne aldığı şirketin işlerini yapmak için gerekli olan yeteneği ve ehliyetini kaybetmesi halleri haklı sebep oluşturur. Bu sayım tahdidi değildir.

Komandit Şirket

Kollektif şirket ve komandit şirket büyük benzerlikler taşır. Komandit şirket ve kollektif şirket arasındaki fark, komandit şirkette iki tür ortak bulunmasıdır. Bunlar komandite ve komanditer ortaklardır. Komandite ortak sınırsız sorumlu, komanditer ortak sınırlı sorumludur.

Komandit şirket bir şahıs şirkettir.

Şirketi komandite ortaklar yönetir. Komanditer ortak sermaye getirir ve kar elde etmeyi bekler. Şirkette komandite ortakların ismi gözüktür.

Komanditer ortağın sorumluluğun genişlediği bazı haller vardır. Bunların en önemlisi, komanditer ortağın isminin ticaret unvanında yer alması halinde, komanditer ortağın komandite ortak gibi sorumlu olmasıdır. Komanditer ortak şirketin temsilcisi olarak hareket ettiğini belirtmeksizin, bir ortak olarak ama şirket adına hareket ederse, işlem yaptığı karşı tarafa karşı komandite ortak gibi sınırsız sorumlu olur. Komanditer ortak getirdiği sermaye miktarını aşan bir sorumluluk beyanında bulunursa, beyan miktarı kadar sorumluluğu genişler. Bu beyan ilan yoluyla herkese karşı yapılabileceği gibi, bir işlem için de beyan edilebilir.

Sermaye Ortaklıkları

Türkiye Cumhuriyeti'nde en fazla kurulan ortaklık türü limited şirketlerdir. Ancak ekonomik kaynakları yönetme bakımından en önemli ortaklık türü anonim ortaklıktır. Anonim ortaklık

hükümleri limited şirketlerde, paylı komandit şirketlerde ve kooperatiflerde uygulama alanı bulur.

Anonim Ortaklık

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir.

Anonim ortaklıkta yöneticiler ve hissedarlar farklı rejimlere tabidirler. Hissedarlar sermaye getirirler ve yönetime katılma hakları mutlak değildir. Bu kişilerin sermayeyi getirip yönetime katılmamalarının kabul edilebilir hale gelmesi için sınırlı sorumluluk kabul edilmiştir. Sermayedar sermayeyi getirdiğinde, karşılık olarak pay alır. Burada karşılıklılık söz konusudur. Ortaklar arasında affectio societatis yoktur. Bu sebeplerle ortakların bilgi alma hakkı, yönetime katılma hakkı sınırlıdır.

Payın kendisi bir yatırım aracıdır. Pay tedavül eder. Payın tedavül kabiliyeti anonim ortaklığı diğer ortaklıklardan ayırır. Pay kıymetli evraka bağlanır ve ortaklık hakkını gösterir. Payın bağlandığı bu senetlere hisse senedi denir. Hisse senetlerinin devri kural olarak serbesttir ama bazı hallerde bağlam kuralları getirilerek bu devir serbestisi sınırlanabilmektedir.

Ortaklar getirdikleri sermaye kadar hak kazanır. Kişinin getirdiği payının değeri ve itibarı değeri kadar hakkı vardır. Bunun sonucu olarak, kişinin getirdiği sermaye oranı ile kullandığı hak oranı eşit olmalıdır. Bu kurala istisnalar getirilebilmektedir.

Anonim ortaklık üzerinde devlet kontrolü vardır. Bu kontrol doğrudan müdahale şeklinde veya denetim şeklinde olabildiği gibi, bilgilendirme yükümlülüğü yükleme şeklinde de olabilir. Bilgilendirme şeklinde kontrolde kamuyu aydınlatma yükümlülüğü getirilebilir.

Genel Hükümler

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir.

Anonim şirket bir ticaret unvanına sahiptir. Çünkü anonim şirket bir tacirdir. Anonim ortaklığın unvanında işletme konusu bulunmalıdır. Şirketin anonim şirket olduğu unvandan anlaşılmalıdır. Eğer bir ortağın adı ticaret unvanına alınmışsa anonim şirket ibaresi kısaltılamaz.

Anonim şirket bir sermaye ortaklığıdır. Şirketin sermayesinin şirket esas sözleşmesinde yazıyor olması gerekir. Şirketin sermayesi, esas sözleşmede TL cinsinden gösterilmelidir.

Sermaye ile malvarlığı kavramları aynı şey değildir. Bir şirketin sermayesi sadece kuruluşta malvarlığına denktir.

Sermaye her ortağın getirmeyi taahhüt ettiği malvarlığı değerinin parasal karşılığının toplamıdır. Parasal karşılıklar objektif şekilde belirlenmelidir. Ortakların kendi aralarında bunu kararlaştırmaları yeterli değildir.

Anonim şirketin sermayesi belirlidir ve belirlilik esas sözleşmeye yansır. Yazılan sermaye, sadece esas sözleşmedeki sermayenin değiştirilmesine ilişkin hükümlere uygun olarak değiştirilebilir.

Sermaye belirli sayıda farklı paya bölünür. Bölünme karşılığında ortaya çıkan her birime pay denir.

Sermayenin asgari miktarı kanunda belirlenmiştir. Anonim şirketlerde asgari sermaye miktarı 50.000 TL, kayıtlı sermaye sisteminde ise 100.000 TL'dir. Toplam sermayenin toplam pay sayısına bölümü bir payın itibari değerini gösterir. İtibari değer 1 kuruşun altına düşemez. İtibari değerler anlaşma ile değiştirilebilir. Oylar aksi esas sözleşmede öngörülmedikçe itibari değere göre kullanılır.

Sermayenin gerçekten şirkete gelmesinin sağlanması için kanunda tedbir hükümleri getirilmiştir. Sermaye geldikten sonra da korunması için iade yasağı, kar payının bilançoya göre dağıtılması gibi ilkeler vardır. Payların değerlerinin tamamen ve koşulsuz olarak taahhüt edilmiş olması gerekir.

Anonim şirkette ortaklar sınırlı sorumludur. Sorumluluğun sınırı her ortak için ortaklığa taahhüt edilen sermaye miktarıdır. Pay sahipleri, şirketin alacaklılarına karşı sınırlı olarak dahi sorumlu değildir. Anonim ortaklığın ortaklarının sorumluluğu şirkete karşıdır.

Anonim şirket kendi borcundan ötürü bütün malvarlığıyla sorumludur. Bu tüzel kişiliği haiz olmanın bir sonucudur. Anonim şirketin sınırlı sorumluluğundan söz edilemez.

Anonim Şirketler Hukukuna İlişkin Temel İlkeler

İlk değerlendirecek ilke çoğunluk ilkesidir. Anonim şirkette oybirliği ile karar alınması gerekliliği istisnaidir. Yeterli nisaba uygun olarak alınan karar tüm paydaşları bağlar. Yeni kanunda asgari pay sahibi sayısı bire indirilmiştir. Tek kişi olduğu zaman çoğunluk ilkesinin bir anlamı olmaz. Birden fazla üyesi olan yönetim kurulları çoğunluk ile toplanır ve katılan kişi sayısının çoğunluğuyla karar alınır. Genel Kurul'da toplantı nisabı kural olarak sermayenin yarısından çoğu ve karar nisabı katılan kişilerin oylarının çoğunluğudur. Genel kurulda oyların çoğunluğunun tespitinde sermaye esas alınır. Yönetim kurulunda oyların sayımında kafa sayısı esas alınır. Çünkü yönetim ve sermaye ayrıdır. Pay sahibi yönetici olsa bile, pay sahibi sıfatından bağımsız olarak yönetici olur.

Çoğunluk ilkesinin oluşturabileceği problemlerin azaltılması için eşit işlem ilkesi getirilmiştir. Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur. Buna göre bütün paydaşlar payları oranında eşit muameleye tabi tutulmayı talep etme hakkına sahiptir. Eşit işlem ilkesine aykırı Yönetim Kurulu kararları batıldır.

Oransallık ilkesine göre, haklardan yararlanma sermayeye katılma oranına göredir. Kar payı alma, oy kullanma, tasfiye bakiyesine katılma sermaye oranına göre olur. Bazı durumlarda oransallık ilkesi aşılar. Örneğin genel kurula katılma hakkı her paydaş için aynıdır.

Bir diğer ilke sermayenin korunması ilkesidir. Sermayenin uygun bir şekilde taahhüdünün sağlanması, taahhüdün ifasının gerçekleşmesi, sermayenin korunması, malvarlığının

korunması için çeşitli önlemler getirilmiştir. Bu ilkeye aykırılık halinde Genel Kurul kararları butlanla batıldır.

Bir diğer ilke devlet kontrolü ilkesidir. Anonim şirketlerin bazıları kuruluş için devletin iznine, bazıları faaliyeti süresince devletin gözetimine tabidir. Buradaki devlet organı Bakanlıktır. Kamu hizmetine yönelik işlemler yapan anonim şirketlerin esas sözleşmesinde de hüküm olması kaydıyla, kamu tüzel kişileri bu şirketlerin Yönetim Kurullarına temsilci gönderebilir.

Bir diğer ilke kamuyu aydınlatma ilkesidir. Bu ilkeye göre bazı önemli işlerde şirketin kamuyu aydınlatması gerekmektedir. Bu bağlamda, işlemler yapılmadan önce ve yapıldıktan sonra yatırımcıların bilgi sahibi olmasını sağlamak ve bilgi eşitliğini sağlamak amacıyla kamu bilgilendirir. Bu bilgilendirme hem düzenli aralıklarla, hem de her önemli işlemde ayrıca yapılır. Bu ilke kapalı şirketler açısından dahi bazı hükümlerin getirilmesine sebep olmuştur.

Bir diğer ilke bağımsız denetim ilkesidir. Bağımsız denetim ilkesi sadece Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi şirketler için değil, tüm şirketler için kabul edilmiştir. Mali tablolar kamuya açıklanmadan önce şirketten bağımsız uzman kişiler tarafından denetlenip onaylanacaktır. Bundan sonra kamuya açıklama işlemi yapılacaktır.

Emredici kurallar ilkesine göre, esas sözleşme kanunun anonim şirketler hükümlerinden kanunda açıkça izin verilmemişse sapamaz. Genel Kurul da ancak kanunun izin verdiği hallerde karar alabilir. Kural sözleşme serbestisi değil, kanun hükmünün emredici olmasıdır. Buradan kaynaklanan bir soruna örnek olarak yönetim kurulu üyeleri için özel bir şart getirilmesi gösterilebilir. Örneğin yönetim kurulu üyelerinin üniversite mezunu olması şartının aranması, kanunda böyle bir nitelik aranmadığı ve getirilmesi yasaklanmadığı için tartışmalıdır.

Borçlanma yasağına göre pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz. Yani kişi sermaye taahhüdü borçlarını ifa etmiş ise ve şirketin mali durumu iyiye paydaşlar şirkete borçlanabilir.

Anonim Şirketin Kuruluşu

Anonim şirketin kuruluşu denetim ilkesi usulünce şekilcidir ve sıkı kurallara tabidir. Bazı durumlarda devletten kuruluş için ayrıca izin alınması gerekir.

Yeni kanunla birlikte tedrici kuruluş kalkmıştır. Bütün anonim şirketler ani kurulur. Önceki kanunda aşamalı kuruluş vardı. Bu usulde öncelikle kurucular bir araya gelir ve esas sözleşme düzenler, daha sonra halka çağrı yaparlardı. Yatırımcılar gelip sermayenin taahhüt edilmemiş kısmını taahhüt eder ve şirket kurulmuş olurdu. Yeni kanunda ani kuruluş kabul edilmiştir. Kurucular ve ilk paydaşlar aynı kişilerdir. Şirket, sermayenin ilk esas sözleşmeyi düzenleyenler tarafından tamamen taahhüt edilmesiyle kurulur.

Sermaye taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler kurucudur. Kurucular, sermayeyi taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalama işlemini üçüncü bir kişinin

hesabına yaptıkları takdirde, bu kişi de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılır. Söz konusu üçüncü kişi, kendisi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir hususu kendisinin bilmediğini ileri süremez.

Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız taahhüt ettikleri esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. Bu sözleşmedeki imzalar noterce onaylanır.

Yeni kanunda kurulma ve tüzel kişilik kazanma birbirinden ayrılmıştır. Yani ön anonim şirket vardır. Esas sözleşmenin imzalanmasıyla tescil arasında geçen sürede şirket vardır. Bu ön anonim şirketin anonim şirket mi yoksa adi şirket mi olduğu tartışmalıdır. Hoca'nın görüşüne göre burada da anonim şirket hükümleri uygulanacaktır.

Asgari ortak sayısı yeni kanunda birdir. Eski kanunda anonim şirketin ortak sayısının beşten aşağı düşmesi fesih sebebiydi. Tek kişi ortak olan kişi bunu şirkete bildirir ve şirket de bunu tescil ettirir. Ancak yine organlar ve haklar vardır. Tek kişi şirketlerde Genel Kurul kararı alınması için bazı kolaylıklar getirilmiştir. Şirketin kendisinin tüm paylarına sahip olması yasaklanmıştır.

Kuruluş Belgeleri

Anonim şirketin kuruluş belgesi esas sözleşmeden ibaret değildir. Bazı belgeler hazırlanacak, bunların hazırlanmasında belirli bir prosedür takip edilecek, bazı durumlarda Bakanlığın izni alınacaktır.

Kuruluş aşamasında nitelikli kuruluş ve basit kuruluş ayrımı yapılır. Nitelikli kuruluş gereken durumlarda bazı ek prosedürlerin takip edilmesi gerekmektedir.

Esas sözleşme, kurucular beyanı, kuruluşla ilgili sözleşmeler, değerlendirme raporları gibi belgeler kuruluş belgeleridir. Bu belgeler sicil dosyasına konulur ve 5 yıl süreyle saklanır.

Bazı durumlarda esas sözleşmenin yapılmasından önce yapılan işlemler vardır. Aynı sermaye getiriliyorsa ve kuruluş aşamasında ayın devralınıyorsa, bunlara değer biçilmesi için öncelikle değerlendirme yapıp değerlendirme raporunun alınması gerekmektedir. Değerleme objektif olarak, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesinin atadığı bilirkişilerce yapılır. Bilirkişiler devralınan ayın hakkında değerlendirme yapılırken yerindelik denetimi de yapabilirler. Sermaye olarak alacak konulmuşsa alacağın geçerliliği, tahsil edilebilirliği, tam değerleri takdir edilir. Aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı tespit edilir. Bütün bu hususlar değerlendirme raporuna yazılır. Rapora kurucular ve menfaat sahipleri itiraz edebilir. Rapor mahkemenin onayına sunulur ve mahkemenin onayıyla kesinleşir. Onaydan sonra temyiz edilmesi veya daha ileriki bir tarihte bu işlemlere itiraz edilmesi mümkün değildir.

Üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Sınırlı aynı hakkın kendisi sermaye olabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz. Sermaye olarak taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tesis edilemez.

Anonim şirkete sermaye olarak getirilebilecek şeylerin sınırlandırılmasının nedeni, anonim ortaklığın sermaye ortaklığı olması ve ortakların sınırlı sorumlu olmasıdır.

Esas sözleşme yazılı olarak yapılmalıdır ve imzalar noter tarafından onaylanmalıdır. Esas sözleşmenin zorunlu içeriğinin mutlaka esas sözleşmede yer alması gerekir.

Değerlendirme raporu ve esas sözleşmeden sonra kurucular beyanı düzenlenir. Kurucular beyanında kurucular, kuruluş işlemleri sırasında yapılan işlemlerin neden yapıldığına dair hesap verir. Kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucular beyanı kurucuları bağlar.

Bazı durumlarda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bakanlığından izin alınması gerekir. Kural olarak Bakanlığın izni gerekmez. İznin gerekli olduğu şirketler Bakanlık tebliğinde gösterilmiştir. Bankalar, finansal kiralama şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, SPK'ya tabi şirketler gibi bazı şirketler Bakanlık iznine tabidir. Bu izne tabi şirketlerin Genel Kurul'unda Bakanlığın temsilcisi bulunur. İznin alınmaması durumunda kuruluş işlemleri tamamlanmaz. Bakanlık yerindelik denetimi yapamaz. Kanunun emredici hükümlerine uygun olup olmadığını denetler. Kanunda sayılan haller dışında anonim şirketin işleri ve işlemleri izne bağlanamaz. Bu yasak özel kanunlarla delinmiştir.

Sermaye Taahhüdünün İfası

Yeni kanunda tescil gerçekleşmeden önce sermayenin ifasına ilişkin de şartlar getirilmiştir. Nakden taahhüt edilen payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir. Aynı sermaye borcunun ifası tamamen kuruluş anında gerçekleştirilmelidir. Aynı sermaye borçlarında siciller arası bildirim mekanizması getirilmiştir.

Nakdi ödemeler, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılarak yapılır. Şirket tüzel kişilik kazanınca sicil müdürlüğünden bankaya bir bildirim yapılır. Banka da şirkete sadece bu bildirimden sonra ödeme yapar. Şirket esas sözleşmenin noterce onaylanması tarihinden itibaren üç ay içinde tüzel kişilik kazanmadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir.

Esas sözleşmede taahhüt edilmiş olup da taahhüt sahiplerince, şirketin tescilinden itibaren en geç iki ay içinde halka arz edileceği esas sözleşmede belirtilmiş ve ayrıca garanti edilmiş bulunan nakdî payların karşılıkları satıştan elde edilen gelirden ödenir. Bu durumda nakdi sermayenin ¼'ünün tescilden önce ödenmesi mecburiyetinden muaf olunur. Halka arzdan elde edilen gelir ve artı prim doğrudan şirkete ödenir. Böylece pay taahhüt edip bunu ödemiş olanın borcu ile pay satımından elde edilen gelir takas edilmiş olur.

Halka arz edilip de süresinde satılmayan payların bedellerinin tamamını taahhüt eden öder. Süresinde halka arz edilmeyen payların bedellerinin yüzde yirmi beşi, iki aylık süreyi izleyen üç gün içinde ödenir.

Paylarının çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir. İtibari değerin üstünde fiyatla bir pay çıkartılmışsa, aradaki fark bedelin tamamının tescilden önce ödenmesi gerekir.

Kayıtlı sermaye sisteminde pay bedelinin tamamının tescilden önce ödenmesi gerekmektedir.

Tescil

Şirket esas sözleşmesinin tamamı, şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Süre Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izniyle kurulacak olan anonim şirketlerde izin tarihinden itibaren başlar.

Şirket tescille tüzel kişilik kazanır. Tüzel kişilikle taraf ehliyeti, dava ehliyeti, hak ehliyeti ve fiil ehliyeti doğar. Şirket kuruluş işlemlerini kuruluş tarihinden itibaren 3 ay içinde kabul ederse işlem şirket adına yapılmış sayılır.

Tescilden sonra ilan da yapılır. İlanın etkisi kurucu değildir.

Fesih Davası

Tescil düzeltici etkiye sahiptir. Tescilden sonra tüzel kişilik doğduğu için artık önceki hukuka aykırılıklar yok sayılır. Anonim şirketin butlanına ya da yokluğuna karar verilemez. Bundan sonra ancak fesih yoluna gidilebilecektir. Fesih bu durumlarda mahkeme kararıyla olur ve mahkeme kararından itibaren ileriye yönelik sonuç doğurur. Mahkeme kararından sonra tasfiye işlemleri başlar.

Feshe hükmedilebilmesi için şirketin kurulmasında kanuna aykırı hareket suretiyle alacaklılarının, menfaat sahiplerinin veya kamunun haklarının önemli biçimde tehlikeye düşürülmesi veya ihlal edilmesi gerekmektedir. Bu durumda fesih davasını Yönetim Kurulu, Bakanlık, alacaklı veya pay sahibi açabilir. Davanın şirketin tescil ve ilamından itibaren 3 aylık hak düşürücü süre içinde açılması gerekir.

Kanuna Karşı Hile

Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya ayının, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeler, genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmaz.

Genel kurul kararını vermeden önce, yönetim kurulunun istemi üzerine şirketin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesince atanacak bilirkişi, şirket tarafından devralınacak ya da kiralanacak işletme ve ayınlara değer biçer. Bu dış ilişkiyi de etkiler. Bu prosedüre uyulmadan yapılan işlem dış ilişki için de geçersizdir.

Şirketin işletme konusunu oluşturan veya cebrî icra yoluyla iktisap edilen ayın ve işletmeler hakkında bu usul uygulanmaz.

Anonim Şirketin Organları

Türk Ticaret Kanunu anonim ortaklıkta iki farklı organı düzenlemiştir. Bunlar Genel Kurul ve Yönetim Kuruludur. Anonim şirket tasfiyeye girerse tasfiye memuru göreve başlar.

Tasfiye memuru da bir organ kabul edilir. Limited ortaklıkta da yapı benzerdir. Limited ortaklıkta organlar Genel Kurul ve müdürlerdir.

Yeni kanuna göre Genel Kurul ve Yönetim Kurulu arasında bir astlık-üstlük ilişkisi yoktur. Genel Kurul ve Yönetim Kurulu arasında yetki bölüşümü vardır.

Organlardan birisinin faaliyet göstermemesi veya olmaması organ yokluğu sebebiyle şirketin sona ermesine sebep olur.

Şirketin yönetimi ve şirketi temsil yetkisi Yönetim Kuruluna aittir.

Genel Kurul

Genel Kurul bir iç organdır ve kural olarak iç ilişkide sonuç doğuran kararlar alır. Genel Kurul kararları dış ilişkide sonuç doğurmaz. Bunun bazı istisnaları vardır. Örneğin, şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeler, genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmaz.

Genel Kurul kural olarak yılda bir kez toplanır. İhtiyaç olduğunda birden fazla kez toplanabilir.

Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar.

Genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hâllerde karar alır. Genel Kurulun bazı görevleri ve yetkileri devredilemez.

- Esas sözleşmenin değiştirilmesi kararları,
- Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları kararları,
- Kanunda öngörülen istisnalar dışında denetçinin seçimi ve görevden alınması kararlar,
- Finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararlar,
- Kanunda öngörülen istisnalar dışında şirketin feshi kararları,
- Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı kararları bu nitelikteki kararlardır. Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışının yetkisinin Genel Kurul'a verilmiş olması, önemli miktar ifadesinin muğlak olması nedeniyle sakıncalıdır. Eski kanun zamanında Yargıtay, şirketin yegane malvarlığının satılıyor olması halinde Genel Kurul onayını aramıştır. Yeni kanuna düzenleme bu şekilde değil, önemli miktar şeklinde alınmıştır. Ayrıca maddede kararın hangi nisapla alınması gerektiği söylenmemiştir. Son olarak Genel Kurul tarafından yapılmamış olması halinde işlemin akıbetinin ne olacağı da belirtilmemiştir.

Kanunla Genel Kurula başka yetkiler de verilmiştir. Kanunda açıkça öngörülmemiş bir yetki esas sözleşmeyle Genel Kurula verilemez.

Limited ortaklıkta bazı kararların Genel Kurulun onayından geçirilmesine izin vermiştir. Ama Genel Kurulun onay vermesi, müdürlerin sorumluluğunu kaldırmaz. Ancak sorumluluğun hafifletilmesine neden olabilir.

Genel Kurul bilançonun onaylanmasına ilişkin bir karar vermesi, kararda aksi öngörülmedikçe Yönetim Kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur.

Gündemin içeriğine göre olağan ve olağanüstü Genel Kurul toplantısı yapılabilir. Olağan Genel Kurul her faaliyet döneminin sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Olağanüstü olarak şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır. Olağanüstü gündemler olağan genel kurul toplantısında da görüşülebilir.

Genel Kurul toplantıları çağrılı veya çağrısız yapılabilir. İlke toplantının çağrılı yapılmasıdır. Tüm pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır olduğu ve içlerinden birisinin itiraz etmediği toplantıya da izin verilmiştir. Bunun ismi çağrısız genel kuruldur. Pay sahibi toplantının yarısında salonu terk ederse veya itiraz ederse, önce alınan kararların geçerliliği tartışmalıdır.

Genel Kurul toplantılarının fiziki olarak yapılması zorunlu değildir. Yeni kanunda Genel Kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılmasına izin verilmiştir. Ama en azından toplantıyı yönetecek kişinin fiziki olarak hazır olması gerekir. Bunun için ana sözleşmede Genel Kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılabileceğine dair hüküm olması gerekir. Hisse senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıkların Genel Kurullarının elektronik ortamda yapılması şarttır.

Genel Kurul, Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olup olmamasına göre de ikiye ayrılır. Kuruluşu Bakanlığın iznine tabi olan şirketlerin Genel Kurulunda Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunludur. Diğer şirketlerin hangilerinde katılmasının zorunlu olduğu Yönetmelikle düzenlenmiştir. Buna göre, kuruluş izne tabi olmasa dahi genel kurul elektronik ortamda yapılacaksa, genel kurul toplantısı yurtdışında yapılacaksa Bakanlık temsilcisi mutlaka bulunmalıdır. Bunun dışındaki Genel Kurul toplantılarında, sermaye artırılabilecekse veya azaltılabilecekse, kayıtlı sermaye sistemine girilecekse veya çıkılacaksa, kayıtlı sermaye tavanı artırılabilecekse, faaliyet konusu değiştirilecekse ve birleşmeye, bölünmeye, tür değiştirmeye karar verilecekse Bakanlık temsilcisinin bulunması şarttır. Bakanlık temsilcisinin katılması gereken hallerde katılmamışsa, alınan kararlar geçersizdir. Bakanlık temsilcisinin tutanağı da imzalaması gerekmektedir.

Öncelikle pay sahiplerinin toplantıya çağrılması gerekmektedir.

Pay sahiplerini toplantıya Yönetim Kurulu çağırır. Yönetim Kurulu üyesinin görev süresi dolduktan sonra bu kurulun genel kurula çağırma yetkisi devam eder. Bu Yönetim Kurulunun Genel Kurulu sadece yeni Yönetim Kurulu seçme gündemiyle mi yoksa herhangi bir gündemle çağırma mı yetkili olduğu tartışmalıdır.

Denetçinin Genel Kurulu toplantıya çağırma yetkisi yoktur.

Azlığın Genel Kurulu toplantıya çağırma yetkisi vardır. Buna göre sermayenin en az %10'unu, sermayesi halka açık şirketlerde %5'ini temsil eden pay sahipleri, Yönetim Kurulundan Genel Kurulun toplantıya çağrılmasını isteyebilirler. Genel Kurul zaten toplanacaksa, istedikleri gündem maddelerinin eklenmesini isteyebilirler. Bu istemin noter aracılığıyla yapılması geçerlilik şartıdır. Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir.

Yönetim kurulu çağrıyı kabul ettiği takdirde, genel kurul en geç 45 gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağrılır; aksi hâlde çağrı istem sahiplerince yapılır. Yönetim Kurulu istemi reddederse veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap vermezse, mahkeme Genel Kurulun toplantıya çağrılmasına karar verebilir. Mahkemenin kararı kesindir.

Yönetim Kurulunun toplanamadığı veya karar alamadığı halde, her bir pay sahibi mahkeme başvurmak suretiyle Genel Kurulun toplantıya çağrılması için kendisine yetki verilmesini isteyebilir. Mahkemenin kararı kesindir.

Şirket tasfiye halindeyse tasfiye memuru Genel Kurulu toplantıya çağırabilir.

Çağrı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla yapılır. Çağrı esas sözleşmede gösterilen şekilde yapılmalıdır. İnternet sitesi kurmakla yükümlü olan, yani bağımsız denetime tabi olan şirketler, Genel Kurulu toplantıya çağrı davetini internet sitesinde yapmak zorundadır. Nama yazılı pay sahiplerine ve çıplak pay sahiplerine iadeli taahhütlü postayla tebligat yapılır. Hamiline yazılı pay senedi sahibi şirkete başvurup adresini bildirmişse bu kişilere de iadeli taahhütlü postayla tebligat yapılmalıdır. Çağrıdaki usulsüzlük, Genel Kurul kararının hükümsüzlüğüne neden olabilir.

Çağrı, toplantı ve çağrı günü hariç toplantı tarihinden en az 2 hafta önce yapılmalıdır.

Tüm çağrılarda toplantı gündemi de yer almalıdır. Toplantıda gündemde yer almayan bir konu kural olarak karara bağlanamaz. Bu kurala ilişkin istisnalar kanunda yer almaktadır. Azlık pay sahiplerinin özel denetim talep etme hakları gündeme bağlılık ilkesinin bir istisnasıdır. Yönetim Kurulu üyelerinin görevden alınması da gündeme bağlılık ilkesinin bir istisnasıdır. Buna göre Yönetim Kurulu üyeleri esas sözleşme ile atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı hâlinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Yılsonu finansal tabloların görüşüldüğü bir olağan Genel Kurul toplantısında, ilgili madde olmasa dahi Yönetim Kurulu üyeleri azledilebilir.

Pay sahiplerinin toplantıya katılma hakkı mutlak ve sınırlandırılmaz bir haktır. Ana sözleşmeye bunu sınırlandıran bir hüküm koyulamaz. Toplantıdan en geç bir gün önce hamiline yazılı paylara sahip olduğunu ispat eden kişi de katılma hakkına sahiptir. Bakanlık temsilcisi toplantıya katılır. Pay sahibi yerine temsilcisi de toplantıya katılabilir. Paylar üzerinde rehin hakkı varsa da rehin hakkı sahibi değil pay sahibi katılır. Pay üzerinde intifa hakkı tesis edilmişse, Genel Kurul toplantısına intifa hakkı sahibi katılır. Bu durumda çıplak mülkiyete sahip kişinin katılması da mümkündür. Ama oy kullanamaz. Bir pay üzerinde birden fazla pay sahibi varsa bunların atadığı müşterek temsilci Genel Kurula katılacaktır.

Murahhas üyelerin ve en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi Genel Kurulda hazır bulunur. Genel Kurula katılması zorunlu olan kişilerden olarak öngörülen Yönetim Kurulu üyelerinden birisinin, denetçinin veya murahhas üyelerin katılmadığı bir Genel Kurul toplantısı yapılabilir. Ancak bunun yaptırımı sorumluluktur, Genel Kurul kararlarının geçerliliğini etkilemez.

Genel Kurul toplantısı kural olarak şirket merkezinin bulunduğu yerde yapılabilir. Ana sözleşmeye hüküm koyularak toplantı şirket merkezinin dışında da yapılabilir. Toplantının yurt dışında yapılması mümkündür ama bu durumda Bakanlık temsilcisinin katılması zorunludur.

Dürüstlük kuralına uygun olmak koşuluyla toplantı her zaman yapılabilir. Ama Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu bir toplantı yapılacaksa resmi tatillerde ve ulusal bayram günlerinde yapılamaz.

Çağrılı Genel Kurul toplantısının gündemle yapılması gerekir. Çağrısız Genel Kurul toplantısı gündemsiz olarak yapılabilir. Çağrısız Genel Kurulda kararlar çağrılı genel kurulundaki nisaplarla alınır. Oybirliği sadece toplantının bu şekilde yapılması konusunda gerekir.

Genel Kurula kimlerin katılabileceğine dair bir liste yapılır. Bu liste kapalı anonim ortaklıklarda ve halka açık anonim ortaklıklarda farklı şekilde imzalanır. Halka açık anonim ortaklıkların payları senede bağlanmaz, kayıt edilerek takip edilir. Halka açık anonim şirketlerde paylar bu kayıtlardan takip edilir. Halka kapalı anonim şirketlerde paylar nama yazılıysa pay defterinde yazılı kişiler katılma hakkına sahiptir. Nama yazılı payı devralan kişi bunu şirkete bildirmediği pay sahibi olarak hakkını kullanamaz. Hamiline yazılı payları elinde tutan kişiler de Genel Kuruldan bir gün önceye kadar giriş kartı almak zorundadırlar. Bu kişiler toplantıya katıldıklarında isimlerinin karşısına imza atarlar. Bu listeye hazirun listesi denir.

Hazirun listesine göre yeterli katılım varsa toplantı açılır. Toplantı açıldıktan sonra toplantıya çağırان tarafından yazman atanır, bir heyet kurulur. Gündem varsa gündem maddeleri, gündem yoksa ortaklığın konuşulmasını talep ettikleri istekler konuşulur. Olağan Genel Kurulda finansal tablo, denetçi raporu okunur ve oylanır, Yönetim Kurulu üyeleri ibra edilebilir veya sorumluluk davası açılabilir, Yönetim Kurulu üyelerinin hakları ve ücretleri belirlenebilir.

Kanunda veya esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa her türlü karar için sermayenin en az ¼'ünü temsil eden pay sahiplerinin toplantıda hazır olması gerekir. Bu adi toplantı nisabıdır. Bu çoğunluk sağlamamazsa toplantı ertelenir. İkinci toplantı için asgari nisap öngörülmemiştir.

Adi karar nisabı, toplantıya katılanların çoğunluğudur. Çoğunluğun aldığı karar toplantıya katılanları ve katılmayanları, lehe ve aleyhe oy verenleri bağlar. Kanunda veya ana

sözleşmede aksine sözleşme öngörülmemişse karar toplantıya katılanların oylarının çoğunluğuyla alınır.

Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar, şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar tüm pay sahiplerinin oybirliğiyle alınabilir.

Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi, imtiyazlı pay oluşturulması, nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması konusunda karar alınabilmesi için sermayenin %75'ini temsil eden pay sahiplerinin olumlu oyu gerekir. Kuruldan sonra devralma, anonim ortaklığın feshi, sermayenin azaltılması, menkul kıymet ihraç etme, tasfiye halindeki ortaklığın malvarlığının tamamen satılması kararlarının alınması için de %75 nisabına uyulması gerekir.

Pay sahiplerinin rüçhan hakkının sınırlandırılması için ve tasfiyeye başlanmış bir ortaklığın tasfiyesinden dönülebilmesi için sermayenin %60'ını temsil eden pay sahiplerinin olumlu oyu gerekir.

%100 ve %75'e tabi olmayan esas sözleşme değişikliklerinde birinci toplantıda sermayenin %50'si, ikinci toplantıda sermayenin üçte birinin hazır bulunması gerekli toplantı nisabıdır. Karar toplantıda temsil eden oyların çoğunluğuyla alınır.

Kanunda öngörülen nisaplar ana sözleşmeye koyulan hüküm ile ağırlaştırılabilir. Ancak bu nisapların ana sözleşmeyle azaltılması mümkün değildir. Olağan Genel Kurul toplantılarının birincisinin toplantı nisabı da artırılabilir. İkinci toplantı için toplantı nisabının artırılması hususu doktrinde tartışmalı olmasına rağmen, baskın görüş ve uygulama artırmayı kabul etmektedir. Limited ortaklıkta bir nisap artırılmak isteniyorsa, artırılacak nisapla karar verilebilir.

Azınlık, isterse finansal tabloların ve ona bağlantılı olan ibra gibi diğer maddelerin görüşülmesinin ertelenmesini talep edebilir. Azınlık böyle bir talepte bulunursa, bu gündem maddeleri 1 ay sonra yapılacak toplantıda görüşülür. İkinci erteleme kural olarak talep edilemez. Ama azınlık birinci erteleme sırasında açıklanmasını istedikleri hususlarda Yönetim Kurulu yeterli açıklama yapmamışsa, bir kez daha erteleme isteyebilir.

Genel Kurul toplantısında alınan kararlar bir tutanağa bağlanır. Tutanakta yer almayan bir kararın varlığından söz edilemez. Hangi hususların toplantıda görüşüldüğü, hangi kararların alındığı ve kararlar için sermayenin verdiği oylar tutanakta yer alır. Tutanak toplantı başkanlığı ve katılması zorunlu ise Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır. Aksi halde Genel Kurulda alınan kararlar geçersizdir.

Tek kişi ortaklıklarında da Genel Kurul toplantısı vardır. Tek pay sahibi Genel Kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Onun kararı Genel Kurul kararı niteliğindedir. Ancak bu kişinin aldığı kararların geçerli olabilmesi için yazılı olması şarttır. Bu Genel Kurul kararlarında da Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu olan hallerde Bakanlık temsilcisinin imzası alınmalıdır.

Genel Kurul kararı ortaklığın iradesini ortaya koyan bir irade beyanıdır ve bir hukuki işlemdir. Hukuki işlemlerin geçersizliğine ilişkin tüm medeni hukuk kuralları buraya da uygulanabilir. Ama bu konuda özel bir düzenleme de vardır. Çünkü alınan karar karara katılmayan ortakları da bağlamaktadır. Karar, kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına uygun olmalıdır. Bu hususlar sebebiyle Genel Kurul kararlarının hükümsüzlüğü söz konusu olur.

Genel Kurulda kullanılan oyun hukuki işlem mi yoksa hukuki fiil mi olduğu tartışmalıdır. Her ihtimalde bu oyun ve oyla beraber kararın hata, hile, ikrah sebebiyle iptali istenebilir.

Bir hukuki işlem yok hükmünde, batıl, iptal edilebilir olabilir. Genel Kurul kararları için de bu geçerlidir. Hatta Genel Kurul kararının icrası için başka bir işleme ihtiyaç varsa askıda hükümsüzlük de ileri sürülebilir. Örneğin imtiyazlı payların imtiyazlarını sınırlandıran veya kaldıran bir karar alınırsa, bu kararın uygulanabilmesi İmtiyazlı Pay Sahipleri Kurulu'nun ayrıca bu kararı onamasına bağlıdır.

Bir Genel Kurul kararının yok hükmünde, batıl veya iptal olduğu konusunda yapılacak ayırımın net kriterleri yoktur. Bir hukuki işlemin kurucu unsuru yok ise işlem yok hükmündedir. Kurucu unsur var ama kanunun emredici hükümlerine, ahlak ve adaba aykırı ise veya imkansız ise butlanla batıldır.

Genel Kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı 3 aylık hak düşürücü süreye tabidir. Dava bu sürede açılmamışsa kararın iptali istenemez. Batıl olan veya yok hükmünde olan bir karar için böyle bir sınırlandırma yoktur. İptal davası açabilecek kişiler kanunda sınırlanmıştır. Kararın yokluğunu veya butlanını menfaati bulunan herkes ileri sürebilir.

Butlan ile yokluk arasındaki farklar vardır. Butlanın ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil edecekse hakim tarafından dikkate alınmayacaktır. Butlan tahvil ile geçerli hale getirilebilir.

Genel Kurul kararları istisnaen dış ilişkide sonuç doğurur. Genel Kurul kararına dayalı olarak şirketi temsile yetkili olanlar üçüncü kişilerle işlem yapmış olabilirler. Bu sebeple yokluk ve butlan istisnadır. Şüpheyi düşüldükçe iptal edilebilirlik yaptırımını uygulanır. Zaten bugün itibarıyla Genel Kurul kararlarının yokluğuna ilişkin bir hüküm yoktur, butlana ilişkin tek bir madde vardır.

Genel Kurul kararları esasa ilişkin veya usule ilişkin olabilir. Genel Kurulda alınan usule ilişkin kararlar Genel Kurul toplantısı sırasında uygulanır ve biter. Usule ilişkin karar tek başına dava edilemez. Usule ilişkin karar esası da etkilemişse, esasa ilişkin karar dava edilir.

Müspet kararların iptali talep edilebilir. Menfi kararların iptalinin talep edilebilirliği tartışmalıdır. İlke olarak bu kararların iptalinin dava edilmesinde menfaatin bulunmadığı kabul edilmektedir. Ancak menfaatin var olduğu anlaşılıyorsa bunlar da dava edilebilecektir.

Kurucu unsurları eksik olan kararlar yok hükmündedir. Bir Genel Kurul kararından söz edebilmek için bir Genel Kurulun toplantısı yapılmış olmalı ve bu kurulda bir karar alınmış olmalıdır. Pay sahiplerinden oluşmayan bir kurulun aldığı kararlar yok hükmündedir.

Toplantı ve karar nisabına aykırılığın yaptırımını doktrinde tartışmalı olmasına rağmen, Yargıtay'ın müstakar içtihatı bu kararları yok hükmünde olarak nitelendirilmektedir.

Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olduğu Genel Kurullarda katılmamış olmasının yaptırımını yokluk ve butlan arasında tartışmalıdır. Ama her halde, iptal edilebilirlikten yukarıdadır.

Hangi Genel Kurul kararlarının batıl olduğu ayrıntılı olarak kanunda düzenlenmiştir. Ama bu sayım tahdidi değildir. Karar konusu itibariyle kanunun emredici hükümlerine aykırı ise butlan söz konusudur. Kararın konusu imkansızsa, konusu itibariyle ahlak ve adaba aykırı ise butlan söz konusudur.

Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararlar batıldır. Ama ortadan kaldırmıyorsa, sadece sınırlandırıyorsa butlan değil iptal edilebilirlik söz konusu olacaktır. Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran kararlar batıldır. Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararlar batıldır. Bu bağlamda, sınırlı sorumluluk ilkesini ihlal eden, organların vazgeçilmez ve devredilmez nitelikteki yetkilerini başka organlara bırakan, itibari değerden yoksun pay çıkartan kararlar anonim şirketin temel yapısını bozan nitelikte kararlardır. Kesinleşmiş bir mahkeme kararına rağmen aynı kararın yeniden alınması halinde de kamu düzenine aykırılık nedeniyle butlan söz konusu olacaktır.

Tescilin iyileştirici etkisi Genel Kurul kararları için kabul edilmemiştir.

Butlan seviyesinde sakat olmayan bir kararın iptali istenebilir. Bir Genel Kurul kararı kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı olması iptal sebebidir. Buradaki kanun, Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu veya başka kanunlar olabilir. Hangi kanun hükmüne aykırılığın yokluğa, hangi aykırılığın butlana, hangi aykırılığın iptal edilebilirliğe neden olacağı somut olayda değerlendirilmelidir. Genel olarak mevcut pay sahiplerini koruyan hükümlere, yani nispi emredici hükümlere aykırılık butlan sebebidir. Ortakların çoğu, azınlık pay sahiplerinin haklarını ihlal etmek maksadıyla hukuka uygun bir değişiklik yaparlarsa bunun da afaki iyiniyet kurallarına aykırılık sebebiyle iptal edilebilir söz konusu olacaktır. Örneğin, sermaye artırımına ihtiyaç olmadığı halde bu amaçla sermaye artırımını yapılması halinde iptal edilebilirlik söz konusudur.

Tek bir paya sahip olmak iptal davası açma hakkını kullanmak için yeterlidir. İptal davası açma hakkını sınırlandıran kararlar batıldır.

İptal davası anonim şirket tüzel kişiliğine karşı açılır. İptal davasını pay sahibi açabilir. Bu davanın açılması bazı şartlara bağlanmıştır. Bir ortak, Genel Kurul toplantısına katılmışsa, karara olumsuz oy vermiş ve bu hususu tutanağa geçirtmiş olmalıdır. Toplantıya katılmadıysa dava açamaz. Çağrı usule aykırı ise, gündem gereği gibi ilan edilmemişse, genel kurul toplantısına katılma hakkı bulunmayan kişiler toplantıya katılmış ve oy kullanmış ise, bir pay sahibi Genel Kurul toplantısına haksız yere alınmamış veya toplantıdan çıkartılmış veya oy kullanmasına engel olunmuşsa bütün pay sahipleri, toplantıya katılmasa da, katılıp olumlu oy

vermiş olsa da iptal davası açma hakkına sahiptir. Ancak bu durumlar alınan kararı etkilemiş olmalıdır. Aksi halde iptal davası açılmaz. Bu illiyet bağıını ispatlama yükü iptal davası açan pay sahibine aittir.

Toplantıya katılmışsa, oy kullanma hakkı olmasa dahi muhalefet kayda geçirilirse dava açılabilir.

İptal davası açan pay sahibinin davanın sonuna kadar bu sıfatı koruması gerekir. Aksi halde iptal davası açmada menfaati kalmaz.

Paylar üzerinde intifa hakkı sahibi olan kişi iptal davası açma hakkına sahiptir.

Paylar üzerinde birden fazla hak sahibi varsa, bunlar dava açma haklarını bir müşterek temsilci vasıtasıyla kullanırlar.

Yönetim Kurulu üyelerine ve Yönetim Kuruluna kural olarak iptal davası açma hakkı tanınmıştır. Ancak bunların dava açabilmesi için karar icra edilebilir bir karar olmalı ve kararın icrası Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğunu doğurabilir bir karar olmalıdır.

İptal davası açma hakkı kararın alınması tarihinden itibaren 3 aylık hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Süre hak düşürücü olduğu için hakim tarafından resen göz önüne alınır.

İptal davası ticaret şirketinin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesinde açılabilir.

Dava açıldıktan sonra duruşmaya başlanması için 3 aylık sürenin dolması beklenir. Eğer birden fazla dava açılmışsa bu davalar birleştirilir.

İptale tabi Genel Kurul kararı iptal edilmediği sürece normal bir Genel Kurul kararı gibi hüküm doğurur. Yönetim Kurulu bunu icra etmekle yükümlüdür. İptal davası açan kişiler, bu kararının uygulanmasının ertelenmesi kararının alınmasını isteyerek telafisi imkansız bazı zararların doğumuna engel olabilir.

Kötüniyetli bir iptal davası açılırsa davacı bir tazminat ödemeye mahkum edilebilir.

Dava Yönetim Kurulu tarafından açılmışsa, şirketi davada mahkeme tarafından atanan bir kayyım temsil eder.

İptal davasında somut olayın özelliklerine göre kararın sadece bir kısmında aykırılık tespit edilirse sadece bu kısmın iptal edilmesi mümkündür.

İptal davasında mahkemenin Genel Kurulun yerine geçerek karar verebilmesi Yargıtay tarafından genel olarak reddedilmektedir. İstisnaen iptal kararı ile doğru sonucun oluşması halinde mahkemenin bu şekilde karar vermiş sayılabileceği kabul edilmektedir.

Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir. Kararın sonradan batıl olduğunun tespit edilmesi, iyiniyetli üçüncü kişilerle yapılmış işlemlerin geçersizliği sonucunu doğurmaz.

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilirler. Dava açma süresi sadece bu ihtimalde iki aya inmiştir.

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu, Genel Kurulun yetkisi dışında bırakılmış olan kararların alımında, şirketin yönetimi ve temsili alanında görev yapar.

Her anonim ortaklığın en az bir üyeden oluşan bir Yönetim Kurulu üyesi bulunur. Esas sözleşmeyle buna bir alt ve üst sınır getirilebileceği gibi, üye sayısı kesin olarak da belirlenebilir. Bankalar gibi bazı anonim ortaklıklarda tek kişilik Yönetim Kurulu kurulamaz.

Yönetim Kurulu, Genel Kurul tarafından seçilir ve azledilir. Bu yetki Genel Kurulun vazgeçilmez ve devredilmez bir yetkisidir. Bu kuralın üç istisnası vardır. İlk Yönetim Kurulu üyeleri esas sözleşmeyle atanır. Yönetim Kurulu üyelerinden birisinin yeri boşalırsa, Yönetim Kurulunun diğer üyeleri yapılacak ilk Genel Kurulda onaya sunulmak üzere yeni bir üye seçer. Eğer karar yeter sayısı sağlanamıyorsa yeni bir üye seçilemez. Konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerde, esas sözleşmede hüküm olmak şartıyla kamu kurumlarına Yönetim Kurulunda temsilci bulundurma hakkı tanınabilir.

Yönetim Kuruluna yedek üye seçilmesine ilişkin bir hüküm Türk Ticaret Kanunu'nda yoktur. Ama kıyasen Kooperatifler Kanunu'ndaki hüküm uygulanarak buna izin verilmektedir. Burada yedek üye toplantıya katılmayan üye yerine değil, görevden ayrılan üye yerine görev yapacaktır.

Yönetim Kurulu üyesinin tüzel kişi olması mümkündür. Bu tüzel kişi, kendisini temsil edecek kişiyi gönderir ve geri çağırabilir. Bu durumda temsilci olan gerçek kişinin de ticaret siciline tescil edilmesi gerekir.

Eski kanunda Yönetim Kuruluna üye olabilmek için pay sahibi olmak aranmamaktaydı. Ama göreve başlayabilmek için pay sahibi olmak aranmaktaydı. Yeni kanunda bu şart kaldırılmıştır.

Yönetim Kuruluna üye olarak seçilen gerçek kişilerin ve tüzel kişilerin göndereceği temsilcilerin tam ehliyetli olması gerekir.

Esas sözleşmede paylar gruplara ayrılıp bu gruplara Yönetim Kurulu üyesi olmak üzere aday önerme hakkı verilebilir. Bu hak ayrıca niteliği gereği grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa da tanınabilir. Ancak bunun için esas sözleşmede mutlaka hüküm olmalıdır. Ayrıca Yönetim Kurulu üyelerinin bu gruplar arasından seçilebileceği de öngörülebilir. Bu önerilen adayların haklı bir sebep olmazsa seçilmeleri zorunludur. Buna aykırı kararlar mahkeme kararıyla iptal edilebilir. Karar iptal edilince bu üyelerin seçilmiş sayılıp sayılmayacağı tartışmalıdır.

Esas sözleşmede Yönetim Kurulu üyelerinin kaç yıl için seçilebileceği belirlenebilir. Bu süre, kanuna göre en fazla 3 yıldır. Süresi biten Yönetim Kurulu yeniden aynı şekilde seçilebilir.

Eğer bir süre belirlenmemişse üyelerin hangi süreyle görev yapacakları tartışmalıdır. Azami sınırdan görev yapacakları söylenebilir.

Genel Kurulun kişiyi Yönetim Kurulu üyesi olarak seçmesi bir icap niteliğindedir. Kişinin göreve başlaması kabul olur. Aradaki ilişkinin vekalet mi yoksa hizmet mi olduğu tartışmalıdır.

Yönetim Kurulu üyeliği sıfatı sürenin bitmesiyle sona erer. Süre sona erse de Yönetim Kurulu, Genel Kurulu toplantıya çağırabilir. Yönetim Kurulu üyeliği, üyenin iflas etmesi, kısıtlanması, ölmesi, kanunda veya ana sözleşmede öngörülen vasfı kaybetmesi hallerinde kendiliğinden sona erer. Bu sebepler en başta seçilmeye de engeldir. Yönetim Kurulu üyesi istifa ederse de üyelik sona erer. Üyeliğin sona erdiği son hal de azıldır. Azil için Genel Kurul gündeminde haklı bir sebep olması veya gündemde ilgili madde yoksa haklı sebep olması gerekir. Finansal tabloların görüşülmesi ilgili bir madde sayılır. Görevden alınan üyenin tazminat hakkı saklıdır.

Gerekli vasıfları taşımayan birisinin Yönetim Kuruluna seçilmesi halinde karar kanunun emredici hükümlerine aykırı olduğu için batıldır. Ana sözleşmeye Yönetim Kurulu üyeleri için gerekli vasıflara ilişkin hükümler koyulmuşsa, bunlara aykırılığın yaptırımını iptal edilebilirliktir.

Anonim ortaklığın yönetimi ve temsili görevi Yönetim Kuruluna verilmiştir. Yönetim Kurulunun vazgeçilemez ve devredilmez yetkileri 375. Maddede sayılmıştır. Yönetim Kurulunun kurul olarak toplanması gerekli haller 390. Maddede sayılmıştır.

Yönetim Kurulu üye tam sayısının çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların çoğunluğuyla karar alır.

Yönetim Kurulu toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi yoktur. İstenilen her mesele Yönetim Kurulunda görüşülebilir.

Yönetim Kurulu elektronik ortamda toplanabilir. Bu durumda da toplantı ve karar nisabı aynen uygulanır.

Karar biçiminde hazırlanmış bir taslak, Yönetim Kurulu üyeleri arasında dolaştırılarak da bir karar alınabilir. Buna sirküler karar veya elden dolaştırma suretiyle alınan karar denir. Burada karar nisabı, Yönetim Kurulu üye tam sayısının çoğunluğudur.

Yönetim Kurulu seçildikten sonra aralarından mutlaka bir başkan, ihtiyaç varsa bir de başkan yardımcısı atanır.

Eğer toplantıda oylar eşit çıkarsa, ikinci toplantıda teklif yeniden görüşülür. Oylar yine eşit çıkarsa karar reddedilmiş sayılır. Limited şirkette ise başkanın oy verdiği taraf yönünde karar alınmış sayılır.

Yönetim Kurulu üyelerinin içlerinden birisini veya dışarıdan birisini vekil olarak tayin etmeleri mümkün değildir. Yönetim Kurulu üyeleri görevlerini bizzat ifa etmek zorundadırlar.

Yönetim Kurulu kararlarının geçersizliği söz konusu olabilir. Yönetim Kurulu kararlarının butlanına ilişkin özel bir hüküm vardır. Bir başka maddede de Yönetim Kurulu kararlarının iptal edilebilirliğinden söz edilmiştir.

Eşit işlem ilkesine aykırı olan, anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren, diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararların batıl olduğu mahkemeden istenebilir. Bu sayım sınırlı değildir. Genel Kurulda eşit işlem ilkesine aykırı kararlar pay sahiplerinin hakkını ihlal eden nitelikte olduğundan iptal edilebilir nitelikte olacaktır.

Yönetim Kurulu kararlarının iptal edilebilirliği sadece bir yerde vardır. Kayıtlı sermaye sisteminde, esas sermayenin artırılması ve rüçhan hakkının sınırlandırılmasına ilişkin kararlara, 30 gün içinde iptal davası açılabilir. Bu kararlar, Yönetim Kurulunun kanunen Genel Kurul yerine geçerek karar verdiği kararlardır.

Yönetim Kurulu üyeleri kendi içerisinde komiteler kurabilir. Yönetim Kurulu isterse, yetkilerinin bir kısmını veya tamamını üyelerinden birisine veya üçüncü bir kişiye devredebilir. Üyelerinden birisine verilirse bu üyeye murahhas üye, üçüncü bir kişiye verirse bu kişiye murahhas müdür (CEO-chief executive officer) denir. Bu işlemin yapılabilmesi için esas sözleşmede bu konuda açık bir hükmün bulunması gerekir. Ayrıca bir iç yönergenin de çıkartılmış olması gerekir. Vazgeçilemez ve devredilemez yetkiler devredilemez.

Yönetim Kurulu kararları bir tutanağa bağlanmış ve altı Yönetim Kurulu üyeleri tarafından imzalanmış olmalıdır. Tutanağa bağlanmayan kararlar geçersizdir. Bu tutanaklar karar defterine yapıştırılır. Yıl sonunda bir kapanış onayı yapılır. Üyelerin her biri karar taslağını ayrı ayrı imzalayabilir, bunlar bir araya getirilip karar oluşturulur. Elektronik ortamda da güvenli elektronik imza atılabilir.

Yönetim Kurulu vazgeçilemez ve devredilemez yetkileri dışındaki bazı yetkileri murahhas üye veya müdüre verebilir. Bunun için iç yönerge çıkarılması gerekmektedir. Bu şekilde temsil yetkisi de verilebilir. Temsil yetkisinin devri için iç yönerge gerekmez. Ama Yönetim Kurulu temsil yetkisini tamamen devredemez. En az bir Yönetim Kurulu üyesinin şirketi temsil yetkisi devam etmelidir.

Yetki devredilince, şirkete, pay sahiplerine ve alacaklılara karşı sorumluluk da devredilmiş olur. Ancak vazgeçilmez ve devredilmez yetkiler açısından sorumluluk devam eder. Ayrıca Yönetim Kurulu üyesinin, murahhas üye ve müdür üzerinde gözetim yetkisi ve borcu vardır.

Yetki, şirketi yönetmeye uygun birisine devredilebilir. Yönetim Kurulu üyesinin yetkiyi devrettiği kişiyi seçerken özen gösterme borcu vardır.

Yönetim Kurulu, ticari temsilci ve ticari vekil atayabilir.

Aksine esas sözleşmede açık bir hüküm olmadıkça Yönetim Kurulu şirketi en az iki üyenin imzası ile temsil edebilir.

Kanuna göre, temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir. Bu durumda yetkisiz temsile ilişkin hükümlere gidilir, işlem yoklukla hükümsüz olmaz. İşlem askıda hükümsüzdür. İşleme daha sonradan onay verilerek şirket işlemle bağlanabilir. İcazeti kimin vereceği kanunda açık değildir.

Tasfiye memurlarının üçüncü kişilerle tasfiye amacı dışında yaptığı işlemler şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin işlemin tasfiye amacının dışında olduğunu bildiği veya hâlin gereğinden bilmemesinin mümkün olamayacağı ispat edilsin. Tasfiyenin sadece tescil ve ilan edilmesi, bu hususun ispatı için yeterli delil değildir.

Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir. Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak, temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülendiğine veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilan edilen sınırlamalar geçerlidir. Bu tescil yapılarına kadar iyiniyetli üçüncü kişilerin iyiniyetli işlemleri korunur. Yönetim Kurulu kararı batıl, geçersiz olsa bile temsilci tescil ve ilan edildiyse, üçüncü kişilerin iyiniyetli işlemleri korunur.

Temsil yetkisi sadece çift imza ve merkez veya şube hususlarında sınırlanabilir. Bu sınırlamaların da iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için tescil ve ilan edilmiş olması gerekir. Diğer sınırlamalar tescil edilmiş olsa dahi iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemten dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir. Şirket bu işlemlerle bağlıdır.

Yöneticilerin haksız fiillerinden dolayı şirket sorumludur. Çünkü Yönetim Kurulu bir organdır ve organ şirket adına hareket eder.

Tek kişilik anonim şirket ile tek kişi ortak arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmaz.

Yönetim Kurulu üyelerinin haklarından ilki bilgi alma hakkıdır. Yönetim Kurulu üyeleri şirketin her çalışanından bilgi isteyebilir. Yönetim Kurulu üyesinin bilgi alma isteği reddedilirse, sorun Yönetim Kurulunda görüşülür. Eğer Yönetim Kurulu tarafından da reddedilirse üye bilgi alma hakkını mahkeme aracılığıyla tespit ettirebilir.

Yönetim Kurulu üyelerinin mali hakları da vardır. Bunların ilki toplantıya katılma karşılığında ödenen huzur hakkıdır. Huzur hakkı ana sözleşmeyle veya Genel Kurul kararıyla belirlenebilir. Profesyonel yöneticilerin ücret alma hakkı vardır. Ücreti ana sözleşme veya Genel Kurul belirler. Yıl sonunda elde edilen kazancın %10'una kadar kısmı esas sözleşmede hüküm olması kaydıyla Yönetim Kurulu üyelerine dağıtılabilir. Şirket kar etmemişse kazanç

payı dağıtılamaz. Son mali hak olan ikramiye dağıtılması için ise kar elde edilmiş olmasına gerek yoktur.

Yönetim Kurulu üyelerinin şirketi pasif temsil yetkisi sınırlandırılmaz.

Yönetim Kurulu üyesinin şirketi yönetmek ve temsil etmek borcu vardır. Bu borç kanuni şartlara uygun olmak şartı ile bir başkasına devredilebilir. Ancak vazgeçilmez, devredilmez yetkiler bakımından ve gözetim borcu bakımından Yönetim Kurulu üyesinin borcu devam etmektedir. Bunun ihlali halinde Yönetim Kurulu üyesinin sorumluluğu söz konusu olur.

Yönetim Kurulu üyesinin kişisel menfaati ile şirketin menfaati çatışıyorsa, Yönetim Kurulu üyesi toplantıya katılmamalıdır. Bu kanunla ona yüklenmiş bir borç ve yasaktır. Hatta dürüstlük kuralı da bu katılmama borcunu doğurabilir. Bu borcun varlığı konusunda tereddüt doğarsa Yönetim Kurulu bu konuda karar verir. Bu yasağın ihlali halinde Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilir.

Yönetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz; aksi hâlde, şirket yapılan işlemin geçersiz olduğunu ileri sürebilir. Buradan da anlaşılacağı üzere, buna Genel Kurul izin verebilir. Şirket işleme icazet vermek suretiyle işlemi ayakta tutabilir.

Yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlemlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Rekabet yasağı konusunda faaliyet konusunda yazan işlere değil, sadece şirketin fiilen iştigal ettiği alanlar dikkate alınır. Ticari olmayan, şahsi ihtiyaçları karşılamak gibi amaçlarla bu faaliyetler yürütülebilir. Aynı zamanda coğrafi sınırlar da dikkate alınır.

Rekabet yasağının ihlali halinde şirket üyeden tazminat isteyebilir. İşlem üçüncü kişi adına yapılmışsa şirket adına yapılmış sayılmasını isteyebilir. İşler sonucunda buradan elde edilen faydanın şirkete aktarılmasını isteyebilir. Bu konuda kararı ihlal eden üyeler haricinde diğer üyeler isteyebilir.

Bu istemler söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her hâlde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince zamanaşımına uğrar

Genel kurul rekabet yasağını önceden kaldırabilir veya işleme sonradan icazet isteyebilir. Genel bir izin verilemez, her Yönetim Kurulu üyesi için ayrı ayrı görüşülmesi gerekir.

Pay sahiplerinin şirkete borçlanması yasaklanmıştır. Pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan yakınları şirkete nakit borçlanamaz. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir. Yapılan işlem ise geçerlidir. Borçlanma yasağının ihlali halinde kanun ayrıca bir adli para cezası öngörmüştür.

Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar. Tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek objektif bir kriterdir. Bu özen ve sadakat yükümüdür. Şirketin sırlarını ifşa etmeme de bu kapsamda bir borçtur.

Denetim

Yeni kanunda denetçinin kim olabileceği açıkça belirtilmiştir. Denetim yapmak konusunda uzman olan kişiler bu denetimi yapabilir. Denetçinin bağımsız olması gerekir. Denetçiler şirketin finansal tablolarını denetlemek zorundadırlar.

Denetime tabi olacak şirketleri belirleme yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir. Bakanlar kurulu cirosu ne olursa olsun bazı şirketleri bağımsız denetime tabi tutmuştur. Bu şirketler bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri, hisse senetleri borsada işlem gören şirketler gibi kamuya hesap vermekle yükümlü şirketlerdir. Bakanlar Kurulu, ayrıca ciro büyüklüğü, aktif büyüklüğü ve çalışan sayısı eşiklerinden ikisini geçeni bağımsız denetime tabi tutmuştur.

Kanunun ilk halinde işlem denetçisi öngörülmüştü. Şirketin önemli işlerinde işlem denetçisinin raporu gerekmekteydi. Kanun yürürlüğe girmeden önce yapılan değişiklik nedeniyle işlem denetçisi kanundan kalkmıştır.

Anonim ortaklıkların özel bazı işlemleri, genel kurul kararıyla özel denetçinin denetimine tabi tutulabilir. Özel denetçi mahkeme tarafından atanır. Özel denetçi atanmasını istemek aynı zamanda bir azlık hakkıdır.

Her pay sahibi, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir. Bu hakkın kullanılması için öncelikle bilgi alma hakkı kullanılmış olmalıdır. Genel Kurul bu istemi onaylarsa mahkemeden denetçi atanmasını şirket veya her pay sahibi isteyebilir.

Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az 1.000.000 Türk Lirası olan pay sahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteyebilir.

Mahkeme, özel denetçi atanmasını kabul etmişse, şirketçe ödenmesi gereken avansı ve giderleri belirtir. Özel hâl ve şartların haklı göstermesi hâlinde giderler kısmen veya tamamen istem sahiplerine yükletilebilir. Genel kurul özel denetçinin atanmasına karar vermişse giderler şirkete ait olur.

Sene sonunda gelen düzenleme: Kanunda yeni yapılan değişiklikle, bağımsız denetime tabi olmayan şirketler de denetime tabi tutulmuştur. Bu denetimin nasıl yapılacağı bir yönetmelikle belirlenecektir.

Sorumluluk

Anonim şirkete karşı sorumlu olabilecek kişiler yönetim kurulu, Murahhas müdürler, tasfiye halindeki anonim şirketlerde tasfiye memurudur.

Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar. Şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur.

Belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olması, sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hallerinde özel sorumluluk hükümleri getirilmiştir. Örneğin sermaye konusunda yanlış beyan halinde, buna göz yuman kişi eksik kalan kısımdan dolayı bizzat sorumludur. Belgeleri veya beyanları kanuna aykırı olanlar kusursuz olarak sorumludur. Bunlara katılanlar kusurunun varlığı halinde sorumludur.

Aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınlara değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve ayının niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur.

Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenler, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumludurlar.

Bir kişinin sorumlu olabilmesi için kanunun veya esas sözleşmenin yüklediği bir yükümlülük ihlal edilmiş olmalı, ortaya bir zarar çıkmış olmalı, kişi kusurlu olmalı ve eylem ile doğan zarar arasında bir illiyet bağı olmalıdır.

Yönetim Kurulu'nun sorumluluğu sözleşmeye aykırılıktan doğan bir sorumluluktur. Pay sahipleri ve alacaklılar Yönetim Kurulu ile aralarında bir sözleşme olmamasına rağmen talepte bulunabilmektedir. Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğu kusur esasına dayalı bir sorumluluktur. Yönetim Kurulunun kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulabileceği hükmü kaldırılmıştır. Bu husus ispat yükü konusunda doktrinde tartışma yaratmıştır. Ama her ne kadar, kanunda bu ifadeye yer verilmiyor olsa da bir kusur sorumluluğunun varlığından söz edilebilir. Yönetim Kurulu yine de kusursuz olduğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulabilecektir.

Zararın doğumuna birden fazla kişi sebep olmuşsa, bu kişiler müteselsilen sorumlu olur. Yeni kanun tam teselsül değil, farklılaştırılmış teselsülü benimsemiştir. Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur. Yani her biri zararın tamamından sorumlu olmayacaktır. Hakim bu hususu resen de göz önüne alır. İlgililer dava açarken zararın tamamını hepsinden isteyebilir. Kimin ne kadar sorumlu olduğunu hakim belirler. Zarar tazmin edilince şirket davaları daha fazla talep etmez. Sorumlular zararın paylaşılması için daha sonradan birbirlerine rücu edebilirler.

Yönetim Kurulu yönetim yetkisini devredebilir. Yönetim yetkisi kanuna uygun bir şekilde, yani iç yönerge çıkartılarak, esas sözleşme hükmüne dayanılarak ve devredilemez,

vazgeçilemez yetkilere dokunulmadan devredilmişse, sorumluluk da devredilmiş sayılır. Bu durumda Yönetim Kurulu sadece seçimde gerekli özeni göstermemiş olmaları halinde sorumlu olur. Burada Yönetim Kurulu ancak kusurlu olduğu ispatlanırsa sorumlu olur. Yani ispat yükü Yönetim Kurulu üzerinden kalkmıştır.

Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz.

Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğu sigorta ettirilebilir. Sermayenin %125'ine kadar olan sorumluluğun sigorta ettirilmesine izin verilmiştir.

Davada davalılar kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurlarıdır. Dava genel kurul kararıyla açılabilir. Karar alınmadan dava açılmışsa mahkeme kararın alınması için davacıya süre verir.

İbra ve sorumluluk davası açılmasında oy hakkında imtiyaz hakkı kullanılmaz. Şirket Yönetim Kurulu üyeleri, dava açılmasına ilişkin ve ibraya ilişkin kararlarda oy kullanamaz. Kullanırsa karar batıl değildir, iptal edilebilir.

Davayı şirket açar. Bu durumda Yönetim Kuruluna karşı dava açılabilmesi için şirkete bir kayyım atanır. Eğer eski üyelere karşı açılacaksa görevdeki Yönetim Kurulu davayı açabilir.

Sorumluluk davası açılması bir azınlık hakkı değildir.

Şirketin uğradığı zararın tazminini, şirket ve her bir pay sahibi isteyebilir. Pay sahipleri tazminatın ancak şirkete ödenmesini isteyebilirler. Pay sahibi davayı kaybederse dava giderleri pay sahibiyle şirket arasında hakkaniyete göre paylaştırır. Pay sahibi dava görülürken paylarını devreder ve pay sahibi sıfatını kaybederse, dava menfaat yokluğu gerekçesiyle reddedilmelidir.

Pay sahipleri ve alacaklılar uğradıkları doğrudan zararlar için, kendilerine ödenmek üzere de tazminat davası açabilir.

Alacaklıların, şirketin uğradığı zararın tazmini için dava açabilmesi için şirketin iflas etmiş olması gerekmektedir. Bu hakkı iflas idaresi kullanırsa alacaklılar kullanamaz.

Dava, şirket merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesi'nde açılır. Buradaki yetki seçimlik yetkidir. Dava basit yargılama usulü ile görülür.

Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğu iki sebeple sona erebilir. Bunların ilki zamanaşımı, diğer ibradır. Sorumlu olan tüm kişiler, zararın ve sorumlunun öğrenildiği tarihten itibaren 2 yıllık ve her halde 5 yıllık zamanaşımı süresi sonunda sorumluluktan kurtulabilir. Eğer eylem cezai sorumluluğu gerektiriyorsa ve dava zamanaşımı süresi daha üst bir süreysse, ceza hukukundaki geçerli zamanaşımı süresi uygulanır. Rekabet yasağı alacaklarında ise 3 ay ve 1 yıllık zamanaşımı süresi vardır.

Sorumluluğu sona erdiren ikinci sebep ibradır. İbra kararı verme yetkisi Genel Kuruldadır. İbrası söz konusu olan kişiler bu oylamada oy kullanamaz. İbra açık veya örtülü olabilir. Genel Kurulun ibra kararıyla yapılan ibra açık ibradır. Bilançonun onaylanması, aksi açıkça belirtilmedikçe Yönetim Kurulu üyelerinin ve denetçilerin ibrası anlamına gelir. Bu da örtülü ibradır. Bilançoda bazı hususlar gizlenmişse, bu bilançonun onaylanması ibra sonucu doğurmaz.

Genel Kurulun ibra kararı vermesi, Yönetim Kurulunun her şey için ibra edildiği sonucunu doğurmaz. İbranın kapsamı kanunda sayılmıştır.

İbra kararı geri alınamaz. İbra kararı ancak iptal edilebilir. Bunun için kanun koyucu 3 aylık bir iptal süresi öngörmüştür.

Genel Kurulda alınmış ibra kararı, şirketin dava açma hakkını ortadan kaldırır. Dolayısıyla ortada bir ibra kararı varsa, karar iptal edilmedikçe ibranın kapsamına giren işlerden dolayı şirket dava açamaz. İbra kararı, ortaklara tanınmış olan ortağın dolaylı zararlarının şirkete ödenmesine ilişkin dava açma hakkını olumlu oy verenler için kaldırır. Olumsuz oy verenler de 6 ay içinde dava açma haklarını kullanmalıdır. Olumsuz oyun tutanağa geçirilmesine gerek yoktur. 6 aylık süre bir hak düşümü süresidir. İbra kararının bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahipleri de ibra kapsamına giren bir işte sorumluluk davası açamaz.

İbra kararı şirket alacaklılarının sorumluluk davası açma haklarını etkilemez.

Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukları, şirketin tescili tarihinden itibaren dört yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamaz. Bu sürenin geçmesinden sonra da sulh ve ibra ancak genel kurulun onayıyla geçerlilik kazanır. Bununla beraber, esas sermayenin onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın onaylanmasına karşı iseler, sulh ve ibra genel kurulca onaylanmaz.

Yönetim Kurulu herhangi bir sorumluluk hali olmadığı halde ibra kararı vermemişse, Yönetim Kurulu üyesi veya pay sahibi tarafından bu kararın iptali istenebilir. Mahkeme ibra etmeme kararının iptaline karar verdiğinde Yönetim Kurulu ibra edilmiş sayılmaz. Ancak Yönetim Kurulu üyesi ve pay sahibi ibra sonucunu doğuracak bir dava açma hakkına sahiptir.

Bazı özel kanunlarda Yönetim Kurulu için özel sorumluluk halleri öngörülmüştür.

Esas Sözleşme Değişiklikleri

Esas sözleşme şirketi kuran sözleşmedir. Bu sözleşmede yapılacak değişikliklerin usulü kanunda detaylı olarak düzenlenmiştir.

Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır.

Ana sözleşmenin değiştirilmesi yetkisi münhasıran Genel Kurul'a aittir. Bu yetki vazgeçilemez ve devredilemez bir yetkidir.

Ana sözleşmeye bazı hükümlerin değiştirilmesini yasaklayan hükümler koyulamaz. Kanun ana sözleşmenin değiştirilmesi için belirli nisaplar öngörmüştür. Bu nisaplar ana sözleşmeyle ağırlaştırılabilir ama azaltılamaz.

Kar payı hakkı, oy hakkı, genel kurula katılma, konuşma, soru sorma, iptal davası açma gibi kanundan doğan bazı haklar esas sözleşmeyle kaldırılamaz. Bunlar müktesep haklardandır.

- Öncelikle Yönetim Kurulu bir taslak metin oluşturmalıdır.
- Kuruluşu izne tabi olan şirketler esas sözleşme değişikliği yapmak istediklerinde Bakanlıktan izin almak zorundadır. Bankalar, finansal kiralama şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, SPK'ya tabi şirketler gibi bazı şirketler Bakanlık iznine tabidir.
- Genel Kurul toplantısı için çağrı merasimi yerine getirilmelidir. İnternet sitesi kurmakla yükümlü olan, yani bağımsız denetime tabi olan şirketler, Genel Kurulu toplantıya çağrı davetini internet sitesinde de yapmak zorundadır. İlanlarda, eski metin ve taslak metin pay sahiplerine gösterilmelidir.
- Genel Kurul'da taslak metin kabul edilmelidir. Kabul için kanunda ve ana sözleşmede öngörülmüş toplantı ve karar nisabına uyulmalıdır.

Genel Kurul'da alınan bir karar iç ilişkide hüküm ifade eder. Esas sözleşme değişikliğine ilişkin bir kararın dış ilişkide uygulanabilmesi için, karar imtiyazlı pay sahiplerinin haklarına zarar verecek nitelikte ise imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun da onay vermesi gerekir. İmtiyazlı paylar, diğer paylara tanınmamış veya nispeten daha az tanınmış bir hak verilmiş paylardır. Bir anonim şirkette tek tür imtiyaz olmak zorunda değildir. Yeni imtiyazlı paylar kuruluyor olması aynı nitelikte imtiyaza sahip diğer pay sahiplerinin hakkını ihlal ediyor kabul edilir.

İmtiyazlı pay sahipleri Yönetim Kurulu tarafından toplantıya çağrılır. Bu çağrı, Genel Kurul kararının alındığı tarihten itibaren 1 ay içinde yapılmalıdır. Yönetim Kurulu bu görevini yerine getirmese, her imtiyazlı pay sahibi Yönetim Kurulunun çağrı süresi bittikten sonra 15 gün içinde mahkemeye başvurmak suretiyle Genel Kurulun toplanmasını isteyebilir.

Özel kurul imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla toplanır ve toplantıda temsil edilen payların çoğunluğuyla karar alır. Payların itibari değeri bu oylamada dikkate alınmaz.

Onay verilirse karar tescil ve ilan edilebilir. Çağrıya rağmen süresi içinde özel kurul toplanamazsa, Genel Kurul kararı zımnen onaylanmış sayılır.

İmtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal edildiği sonucuna varılırsa karar gerekçeli bir tutanakla belirtilir. Tutanağın on gün içinde şirket yönetim kuruluna teslimi zorunludur. Tutanakla birlikte, genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy verenlerin isimleri ve ortak bir tebligat adresi de yönetim kuruluna verilir. Tutanak, birlikte verilen bilgilerle beraber tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. Bu hükümdeki şartlara uyulmadığı takdirde özel kurul kararı alınmamış sayılır.

Genel Kurulunda bakanlık temsilcisi bulunması gereken şirketlerin imtiyazlı pay sahibi özel kurulunda da bakanlık temsilcisi bulunmalıdır.

Genel kurulda, imtiyazlı payların sahip veya temsilcileri, esas sözleşmenin değiştirilmesine, imtiyazlı pay sahipleri özel toplantısı için öngörülmüş toplantı ve karar nisabına uygun olarak olumlu oy vermişlerse ayrıca özel toplantı yapılmaz.

Yönetim Kurulu özel kurulun onaylamama kararlarına karşı karar tarihinden itibaren 1 ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'nde iptal davası açabilir. Karar onaylansa bile kararda başka bir hukuka aykırılık varsa imtiyazlı pay sahibinin iptal davası açma hakkı kabul edilmelidir. Davada husumet, kararın onaylanmaması yönünde oy kullananlara yöneltilir. Kararda belirtilen ortak tebligat adresi bu davada kullanılır.

- Esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin Genel Kurul kararı, Yönetim Kurulu tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. İlane bağlı hususlar da ilan ettirilir. İnternet sitesi zorunlu ise karar burada da ilan edilir. Değiştirme kararı üçüncü kişilere karşı tescil ve ilandan sonra hüküm ifade eder.

Esas Sermayenin Artırılması

Esas sermaye artırımını bir esas sözleşme değişikliği ile yapılabilir.

Esas sermaye artırımında, mevcut pay sahiplerinin rüçhan hakkı vardır. Sermaye artırımında ortaya çıkan yeni paylar öncelikle pay sahiplerine teklif edilmelidir. Yeni çıkan payları mevcut pay sahipleri payları oranında taahhüt edebileceği gibi, mevcut pay sahipleri bunu istemezse üçüncü kişiler de taahhüt edebilir. Pay sahiplerinin rüçhan hakkının Genel Kurul kararıyla haklı neden gösterilerek sınırlandırılması mümkündür.

Esas sermaye artırımını iç kaynaklardan veya dış kaynaklardan yapılabilir. Artırılan sermayeyi pay sahipleri veya üçüncü kişiler ödüyorsa dış kaynaklardan yapılan bir artırım vardır. İç kaynaklardan yapılan artırımda dışarıdan para veya ayın gelmez. Şirketin bünyesinde olan kaynaklardan yapılan artırım iç kaynaklardan yapılmaktadır.

Esas sermaye sisteminde sermayeyi artırmaya yetkili organ Genel Kuruldur. Kayıtlı sermaye sistemi kabul edilirse, sermaye artırım yetkisi Yönetim Kuruluna belirli bir sınır çerçevesinde verilebilir. Kayıtlı sermaye sistemi, Türk Ticaret Kanunu'nda mevcut olmayan, Sermaye Piyasası Kanunu'nda mevcut olan bir sistemdir.

Şartlı sermaye artırımında, şarta bağlı olarak sermaye artırımını yapılır.

İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdî bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz. Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez. Ne kadarlık oranın önemli olmadığı kanunda belli değildir. Bakanlık tebliğinde kuruluş ve sözleşme değişikliği izne tabi şirketlerde sermayenin tamamının ödendiğine ilişkin bir raporun sunulmasının zorunlu olduğu söylenmektedir.

Rüçhan hakkı devredilebilir.

Rüçhan hakkının nasıl kullanılacağı Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. Bu husus pay sahiplerine en az 15 gün önceden tebliğ edilir.

Rüçhan hakkı, Genel Kurulun sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin %60'ının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep kabul olunur. Bu sayım tahdidi değildir. Rüçhan hakkının kullanımında eşit işlem ilkesine uyulmalıdır.

Rüçhan hakkının esas sözleşmeyle sınırlandırılabilmesine dair bir hüküm yoktur. Bu sorun ileride Yargıtay uygulamasıyla çözülecektir.

Rüçhan hakkında imtiyaz tanınabilir.

Artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamı ya değişik esas sözleşmede ya da iştirak taahhütnamelerinde taahhüt edilir. Dış kaynaklardan sermaye artırımında taahhütlerin yerine getirilmesinde kuruluş hükümleri uygulanır. Üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz. Kişisel emek ve hizmet edimi aynı sermaye olamaz. Konulan aynı sermayeye bilirkşi değer biçer. Nakdi sermayenin %25'i tescilden önce, kalanı 24 ay içinde ödenir. Ödeme banka aracılığıyla yapılır. Paylar gerçek değeriyle satılabilir.

Yönetim kurulu tarafından sermaye artırımının türüne göre bir beyan imzalanır. Beyan, bilgiyi açık, eksiksiz, doğru ve dürüst bir şekilde verme ilkesine göre hazırlanır.

Esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararı, yönetim kurulu tarafından, şirket merkezinin ve şubelerinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil edilir.

Esas sermayenin artırılmasına ilişkin kararlara karşı iptal kararı açılabilir. Ancak bu kararların butlanının ve yokluğunun tespiti istenemez.

Dış Kaynaklardan Sermaye Artırımı

Dış kaynaklardan sermaye artırımında yeni payların karşılıklarını pay sahipleri veya üçüncü kişiler taahhüt eder. Dış kaynaklardan sermaye artırımını yeni pay ihdas edilerek yapılabileceği gibi, mevcut payların itibari değerleri artırılarak da yapılabilir. Yeni paylar ihdas edildiğinde mevcut pay sahiplerinin bu payları taahhüt etmede rüçhan hakkı vardır. Mevcut payların itibari değerleri artırılırsa mevcut pay sahiplerinin aradaki farkı taahhüt etme zorunluluğu vardır. Bu sebeple mevcut payların itibari değerlerini artırmak suretiyle yapılan sermaye artırımında Genel Kurulun oybirliği gerekecektir.

İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı

İç kaynaklardan sermaye artırımına gidildiğinde, çıkarılan sermaye şirketin bünyesinden karşılanır. İç kaynaklardan sermaye artırımını yeni pay ihdas edilerek veya payların itibari değer artırılarak yapılabilir. İtibari değer artırılarak sermaye artırımına gidilmişse, pay sahibinden bir bedel istenmediği için oybirliği de gerekmeyecektir.

İç kaynaklardan sermaye artırımına gidilirken, mevcut esas sermaye dışındaki fonlar kullanılabilir.

İç kaynaklardan sermaye artırımında sermayenin nakdi bedellerinin tamamının ödenmiş olması aranmaz.

Belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler, kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen, yani belli bir amaca özgülenmemiş kısımları ve mevzuatın sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir.

İç kaynaklardan fonların dönüştürülmesi yoluyla sermaye artırımını yapılabilirken, yeni sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Ama fonların dönüştürülmesi halinde, aynı oranda sermaye taahhüdü de yapılabilir.

İç kaynaklardan sermaye artırımına da Genel Kurul karar verir. İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulunun onayına ihtiyaç yoktur.

İç kaynaklardan sermaye artırımında rüçhan hakkından veya bunun sınırlandırılmasından söz edilemez. Artırım tescil ile kesinleşir ve mevcut pay sahipleri, bedelsiz payları, payları oranında kendiliğinden iktisap ederler. Bu haklar kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz. Pay sahipleri bu haktan önceden vazgeçemez.

Sermaye artırımının Genel Kurul kararından sonra 3 ay içerisinde tescil edilmesi gerekir. Eğer 3 ay sonra tescil gerçekleşmemişse alınan karar ve Bakanlık izni geçersiz hale gelir.

Kayıtlı Sermaye Sistemi

Kayıtlı sermaye sisteminde Genel Kurul, önceden Yönetim Kurulu'na belirli bir miktara kadar sermaye artırımını yapılmasına izin vermektedir.

Kayıtlı sermaye sisteminde başlangıç sermayesi, yani kuruluşta veya bu sermaye sistemine ilk geçildiğinde şirketin ilk sahip olması gereken sermaye miktarı en az 100.000 TL'dir. Çıkarılmış sermaye, yani çıkarılmış payların tümünün itibari değerlerinin toplamı bir diğer sermayedir. Kayıtlı sermaye, sermayenin artırılmasında Yönetim Kuruluna tanınmış yetkinin tavanını gösterir. Yani şirketin gerçek sermayesi kayıtlı sermaye değildir.

Kayıtlı sermaye sistemine girilebilmesi için ana sözleşmede hüküm olması ve sermaye tavanının gösterilmiş olması, Bakanlık izninin olması, başlangıç sermayesi tabanına ulaşılmış olması ve Yönetim Kuruluna verilen yetkinin sınırlarının çizilmiş olması gerekir. Yönetim Kuruluna bu yetki en fazla 5 yıl için verilebilir. Yönetim kurulunun, imtiyazlı veya itibarî değerinin üzerinde pay çıkarabilmesi ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şarttır. Eğer kayıtlı sermaye sistemindeki bir şirketin, esas sermayenin artırılmasına ilişkin Genel Kurul kararları Bakanlık iznine tabi ise bile, Yönetim Kurulu kararıyla artırımlarda bu izne gerek yoktur. Yönetim kuruluna sermayenin arttırılması konusunda yetki verilmesine dair Genel Kurul kararı ve yönetim kurulunun sermayenin arttırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin onayına

tabidir. Kayıtlı sermaye sistemine geçişte imtiyazlı pay sahiplerinin hakları zedeleniyorsa, bunların özel kurulunun onayı yine aranır.

Kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırılmasına ilişkin Yönetim Kurulu kararları aleyhine iptal davası açılabilir. Bu davayı pay sahipleri ve Yönetim Kurulu üyeleri açabilirler. Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabilirler.

Şartlı Sermaye Artırımı

Burada bir geciktirici şarta bağlı olarak sermaye artırımı vardır.

Genel kurul, şirketten veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir. Bu usul, ancak yeni sermaye taahhüdü yoluyla artırım halinde mümkündür.

Burada şarta bağlı bir sermaye artırımı vardır. Şart gerçekleştiği anda sermaye artırılmış olur. Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artar.

Yönetim kurulu, hesap döneminin kapanmasından itibaren en geç üç ay içinde, esas sözleşme değişikliğini ticaret siciline tescil ettirir. Değiştirme ve alım haklarının sona ermesi üzerine yönetim kurulu, şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmü esas sözleşmeden çıkarır. Hüküm sicilde de silinir.

Esas Sermayenin Azaltılması

Bu usul kayıtlı sermaye sisteminde de uygulanabilir.

Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer. Bir anonim şirketin sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri yeniden ödenecek yeni paylar çıkarması sermayenin tamamlanmasıdır. Eğer böyle bir usul izlenmeyecekse, sermayenin indirilmesi gerekir. Bunun için Genel Kurulda bu konuda karar alınması ve ana sözleşme değişikliği yapılması gerekir. Ana sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin prosedür burada da uygulanır. Ayrıca çağrı mektuplarında sermaye azaltılmasının gerekçesi ve sermaye azaltımında izlenecek usul anlatılır. Son olarak Yönetim Kurulunun bir rapor hazırlaması ve bu hususları açıklaması istenir. Bu rapor Genel Kurul onayına sunulur.

Esas sermaye 50.000 TL'nin altına inemez. Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça sermayenin azaltılmasına karar verilmez.

Yönetim Kurulu, Genel Kurulun esas sermayenin azaltılması kararını alacaklılara ilan eder. Alacaklılar bu alacakların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebilir. Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, yönetim kurulunca alacaklıları çağırmaktan ve bunların haklarının

ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilir. Bu çağrılardan sonra sermaye azaltım kararı uygulanabilir. Alacaklılar, süre sona ermeden veya alacaklar teminat altına alınmadan yapılan azaltımın iptalini dava edebilirler.

Daha sonra paylar itfa edilebilir veya payların itibari değerleri indirilebilir. Eşitlik ilkesine uyulması fiilen mümkün olmuyorsa payların itfa edilmesi yoluna başvurulamaz.

Bundan sonra azaltılmış esas sermaye tescil ve ilan edilebilir.

Pay Sahipliği

Pay terimi, esas sermayenin bir bölümünü, hak ve borçların sahipliğini veya hisse senedini ifade etmek için kullanılabilir.

Kural olarak hakların kullanımı, payların itibari değerinin esas sermayenin bütününe oranına göre olur. Ancak bazı hakların kullanımı her pay sahibi için eşittir ve vazgeçilemez. Bu haklar, Genel Kurul toplantısına katılma, bilgi alma, iptal davası açma gibi haklardır.

Esas sermaye değiştirilerek paylar, itibari değerleri daha düşük olan paylara bölünebilir veya daha yüksek değerli paylar olarak birleştirilebilir. Payların birleştirilebilmesi için payları birleştirilecek her pay sahibinin buna onay vermesi gerekir.

Pay şirkete karşı bölünemez. Bir payın birden fazla sahibi bulunduğu takdirde, bunlar şirkete karşı haklarını ancak ortak bir temsilci aracılığıyla kullanabilirler.

Pay sahibi sıfatı mevcut bir pay devralınarak, sermaye artırımını ile yeni ihraç edilen paylar iktisap edilerek veya kuruluşta sermaye taahhüdünde bulunularak kazanılabilir. Pay sahibi sıfatı payın devredilmesi, şirketin sona ermesi veya ortaklıktan çıkarılma yoluyla kaybedilebilir. Pay sahibinin payın kendisinden satın alınmasını şirketten isteme hakkı yoktur. Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklığı'nda pay sahibinin böyle bir hakkı vardır.

Pay üzerinde rehin ve intifa hakları kurulabilir. Pay haczedilebilir. Payın hukuki işlemle devri mümkündür. Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları; belirli paylara tanınan imtiyazlar; devir sınırlamaları şirket ana sözleşmesinde yer alır.

Pay bir haktır. Bu hakkın devri alacağın temliki usulüne uygun olarak yapılır. Senede bağlanmamış payların sahipleri, nama yazılı pay senedi sahiplerini, intifa hakkı sahiplerini ve bunların bilgileri, pay defterine kaydedilir. Hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin kaydı tutulmaz. Çıplak payı veya name yazılı pay senedini devralan kişi payı devraldığını Yönetim Kuruluna ispat eder. Bunun üzerine Yönetim Kurulu pay sahibinin ismini pay defterine kaydeder. Pay defterine kaydedilmemiş olsa bile kişi pay sahibi sıfatını kazanır. Ancak pay sahipliği sıfatının şirkete karşı ileri sürülebilmesi için pay defterine kaydedilmiş olması gerekir. Yönetim Kurulu usulüne uygun bir pay devrine rağmen pay sahibinin adını pay defterine kaydetmekten imtina ediyorsa, pay sahibi bir eda davası açabilir.

Pay senetlerinde şirketin ticaret unvanının, sermaye tutarının, şirketin kuruluş tarihinin, senet çıkarıldığındaki itibari değerinin, kaç pay içerdiğinin, imza yetkilisi iki kişi tarafından atılmış imzanın bulunması gerekir.

Senet çıkarıldıktan sonra yıpranırsa yenisi ile değiştirilmesi mümkündür.

Pay senedi bastırılincaya kadar ilmühaber çıkarılabilir.

Bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamiline yazılı pay senetleri çıkarılamaz. Bu hükme aykırı olarak çıkarılanlar geçersizdir. İyiniyetli kişilerin tazminat hakları saklıdır.

Hamiline yazılı senede bağlanacak paylar söz konusu ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır.

Şirketin tescilinden önce çıkarılan pay senetleri geçersizdir. Zira şirketin tescilinden önce şirket tüzel kişiliği mevcut değildir. Aynı şekilde sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan hisse senetleri de geçersizdir.

Nama yazılı hisse senetlerinin bastırılması, azlık bunu talep edene kadar ihtiyaridir. Bundan sonra ise basılması zorunludur.

Nama yazılı payların devri prensip olarak serbesttir. Nama yazılı payların devri esas sözleşmeyle veya kanunla sınırlandırılmış olabilir. Hukuki işlemle devir, ciro edilmiş nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesiyle yapılabilir. Burada ciro ile devre izin verildiğine göre, aslında burada emre yazılı bir kıymetli evrak vardır. Birden fazla senedin devrini hedef alan bir temlik beyanı yapılabilir. Borsada işlem gören hisse senetlerinin devri dijital ortamda kaydî olarak gerçekleşir.

Nama yazılı hisse senedini hamiline yazılı senet haline dönüştürmek için esas sözleşmenin değiştirilmesi ve senedin bedelinin tamamen ödenmiş olması gerekir. Hamiline yazılı senedin nama yazılı senede dönüştürülmesi için esas sözleşmenin değiştirilmesi yeterlidir.

Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak Yönetim Kurulunun onayı ile devrolunabilir. Şirket, sadece, devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir. Devir miras, mirasın paylaşımı, cebri icra veya mal rejimi hükümleri sebebiyle gerçekleşmişse, bağlam kuralları uygulanmaz, teminat istenemez, onay vermekten kaçınılamaz.

Nama yazılı payların mülkiyetinin devri ana sözleşmeyle sınırlandırılabilir. Bu sınırlama intifa hakkı kurulmasında da geçerli olacaktır. Borsaya kote edilmemiş paylar için şirketin onay vermesi öngörülebilir. Ama burada Yönetim Kuruluna sınırsız bir takdir yetkisi verilemez. Hangi hususların önemli sebep olduğu esas sözleşmede gösterilmelidir. Buna göre, pay sahipleri çevresinin bileşimine ilişkin esas sözleşme hükümleri, şirketin işletme konusu veya işletmenin ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteriyorsa, önemli sebep oluşur.

Şirket aynı zamanda, devredene, devrettiği payları kendisi, diğer pay sahipleri veya üçüncü kişiler hesabına payların başvurma anındaki gerçek değeriyle almayı önererek, onay istemini reddedebilir. Devreden bu öneriyi kabul etmek zorunda değildir. Bu durumda devre onay verilmez.

Devralan, payları kendi adına ve hesabına aldığını açıkça beyan etmezse şirket, devrin pay defterine kaydını reddedebilir.

Paylar; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cibrî icra gereği iktisap edilmişlerse, şirket, payları edinen kişinin devralma işlemini reddedemez. Sadece paylarını gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddedebilir. Devralan, paylarının gerçek değerinin belirlenmesini, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir; bu hâlde mahkeme şirketin karar tarihine en yakın tarihteki değerini esas alır. Değerleme giderlerini şirket karşılar. Devralan, gerçek değeri öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde bu fiyatı reddetmezse, şirketin devralma önerisini kabul etmiş sayılır.

Esas sözleşme devredilebilirlik şartlarını ağırlaştıramaz. Sadece yukarıda sayılan üç şekilde ağırlaştırma mümkündür. Bu bağlamda, esas sözleşmeyle pay sahiplerine önalım hakkı tanınmaz.

Devir için gerekli olan onay verilmediği sürece, payların mülkiyeti ve paylara bağlı tüm haklar devredende kalır. Şirket, onaylamaya ilişkin istemi, aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmemişse veya ret haksızsa, onay verilmiş sayılır.

Payların geçmesi için şirketin onay vermeme hakkının sınırlandığı miras gibi hallerde malvarlığı hakları derhal geçer. Genel Kurula katılma ve oy hakkı ise şirketin onay vermesinden sonra kullanılabilir.

Senede bağlanmış ve bağlanmamış paylar üzerinde intifa ve rehin hakkı kurulabilir. Senede bağlanmamış pay üzerinde yazılı şekilde intifa ve rehin hakkı kurulabilir. Hamiline yazılı senede bağlanmış paylarda rehin ve intifa hakkı teslimle kurulur. Nama yazılı senede bağlanmış paylarda rehin, rehin cirosu ve teslimle, intifa hakkı ciro ve teslimle kurulur.

İntifa hakkı sahibi kuru mülkiyet dışındaki tüm haklara sahiptir. Genel Kurulda oy verme hakkını da intifa hakkı sahibi kullanır. Rüçhan hakkı, intifa hakkı sahibinin değil malikindir.

Bağlam kuralları intifa hakkı kurulurken de geçerlidir.

Bazı paylara esas sözleşme ile imtiyaz tanınabilir. İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır. İmtiyaz paya tanınmaktadır. Pay devredildiğinde haklar da payla birlikte geçtiği için, imtiyaz da yeni pay sahibine geçecektir.

Esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir.

Sadece pay sahipliği hakları imtiyaz konusu olabilir. Payın miktarına bağlı olmaksızın kullanılan haklarda imtiyaz tanınmaz.

Oyda imtiyaz, eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir. Bir paya en çok on beş oy hakkı tanınabilir. Bu sınırlama, kurumlaşmanın gerektirdiği veya haklı

bir sebebin varlığı mahkemede ispatlanmak şartıyla uygulanmaz. Esas sözleşme değişikliği, ibra ve sorumluluk davası açılmasına ilişkin Genel Kurul kararlarında oyda imtiyaz kullanılamaz.

Şirket kendi paylarını devralabilir. Şirket kendi sermayesini taahhüt edemez.

Bir şirket kendi paylarının sermayenin %10'unundan fazla payı ivazlı olarak iktisap edemez. Üçüncü kişiler kendi adlarına ve şirket hesabına bu kuralı aşacak şekilde iktisapta bulunamaz. %10'a kadar iktisap için genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. Bu yetki en çok 5 yıl için verilebilir. Bu yetkide iktisap edilebilecek toplam itibari değer ve paya ödenebilecek bedel orada gösterilir. Ayrıca, iktisap edilen paylara verilen bedeller düşüldükten sonra şirketin kalan aktif, esas sermaye ve bağlı yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır. Bu hususlara aykırı olarak elde edilen paylar en geç 6 ay içinde şirketin elinden çıkarılmalıdır. 6 ay içinde bu gerçekleştirilemezse sermaye azaltımına gidilmek zorundadır.

Yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için, şirketin mali durumunu düzeltmek için sınırlamalara tabi olunmadan bu iktisap gerçekleştirilebilir. Külli halefiyet kuralının gereğiye, kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa, cebri icradan şirket alacağının tahsili için alınıyorsa, sermaye azaltımı söz konusuysa, şirket menkul kıymet şirketiye bu sınırlamalar uygulanmaz. Bir şirket, bedellerinin tamamı ödenmiş olmak şartıyla, kendi paylarını ivazsız iktisap edebilir. Bu şekilde iktisap edilen paylar, üç yıl içinde bedelleri alınarak şirketin elinden çıkarılmalıdır.

Pay sahipleri, eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur. Eşit işlem ilkesine aykırı kararlar batıldır.

Pay sahibinin hakları, kar payı hakkı, hazırlık dönemi faizi hakkı, tasfiye bakiyesine katılma hakkı, rüçhan hakkı, genel kurula katılma, konuşma, öneride bulunma hakkı, oy hakkı, bilgi alma hakkı, iptal davası açma hakkı, mütesep ve vazgeçilmez haklar ve azınlık haklarıdır.

Pay sahibi, net dönem kârına payı oranında katılma hakkını haizdir. Anonim şirketler yıllık bilanço düzenlenir. Dönemler, aksi kararlaştırılmadıkça yıllıktır. Net kâr, kârın üzerinden vergiler düşüldükten bulunur. Kar payı, ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir. Kar payı, kural olarak payın itibari değerine göre alınır. Esas sözleşmede bunun aksine bir hüküm getirilebilir. Payların bedellerinin tamamı ödenmemişse, kâr ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir. Bunun da aksine bir esas sözleşme hükmü getirilebilir. Kar payı dağıtımına ancak, Genel Kurul tarafından, bilançonun onaylamasından sonra karar verilebilir. Genel Kurul kural olarak dağıtım tarihine de karar verebilir. Ancak bu hususta karar verilmemişse Yönetim Kurulu uygun gördüğü bir zamanda kar payını dağıtır. Genel Kurul kar payı dağıtımına karar vermezse, dava ile bu talep ileri sürülemez. Haksız yere ve kötüniyetle kar payı veya hazırlık dönemi faizi alan kişi, 5 yıllık zamanaşımıyla bağlı olarak aldıklarını iade etmekle yükümlüdür. Kar payı avansı dağıtılmasına Genel Kurul karar verir. Kar payı avansı, 3, 6 ve 9 aylık bilançolara göre dağıtılabilir. Bunun için kârdan vergiler, geçen senenin zararları ve kar payında imtiyazlı payların farkları ayrılmalı, kalanın yarısından fazlası dağıtılmamalıdır. Net kârın kalan yarısı, ertesi sene bu kârdan yararlanabilir. Fazla verilen kar payı geri alınır.

Sermaye için faiz ödenemez. Zira şirkete bir borç verilmemekte, şirkete karşı bir borç eda edilmektedir. Şirket kurulduktan sonra şirketin kar elde etmeye başlaması uzun yıllar alabilir. İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek hazırlık dönemi için pay sahiplerine faiz ödenmesi esas sözleşmede kararlaştırılabilir.

Şirket sona erdikten sonra, şirket borçları öncelikle ödenir. Daha sonra pay bedelleri geri verilir. Daha sonra kalan meblağ tasfiye bakiyesi olarak pay sahipleri arasında paylaştırılır. Pay sahipleri paylarının itibari değerine göre tasfiye bakiyesine katılır. Tasfiye bakiyesinde de imtiyaz kararlaştırılabilir. Dağıtım nakden yapılır. Bunun aksi ana sözleşmede öngörülebilir veya Genel Kurul tarafından kararlaştırılabilir.

Pay sahiplerinin sermaye artırımında yeni payların iktisabında rüçhan hakkı vardır.

Genel Kurul'a katılma ve konuşma hakkına her pay sahibi eşit olarak sahiptir. Oy kullanma hakkı, imtiyaz olmadıkça itibari değere göre kullanılır. Oy hakkı, Genel Kurulda bizzat veya temsilci aracılığıyla kullanılabilir. Oy hakkını, pay sahibi kullanabilir. Pay üzerinde intifa hakkı varsa, intifa hakkı sahibi oyu kullanır. İntifa hakkı sahibi, pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutarak hareket etmemiş olması dolayısıyla pay sahibine karşı sorumludur. Oy hakkından yoksun pay ihracı halka açık ve kapalı ortaklıklarda mümkün değildir. Değişken sermayeli ortaklıklarda oy hakkından yoksun pay ihraç edilebilir. Her pay, sahibine oy hakkı verir. Birden fazla paya sahip olan kişilere verilecek oy sayısı, sözleşmeyle sınırlandırılabilir. Oy hakkı, payın %25'inin veya ana sözleşmeyle artırılmış asgari değer ödenmesiyle doğar. Bazı hallerde Genel Kurul kararının içeriği ile pay sahibinin menfaatleri çatışıyorsa, pay sahibinin oy hakkı elinden alınabilir. Örneğin pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe ilişkin oy kullanamaz. Yönetim Kurulu üyeleri ve murahhas müdürler ibra kararında kendilerine ait paylardaki oylarını kullanamaz. Oy hakkının kullanılmaması gerektiği halde kullanılmış ve karar etkilenmişse, iptal davası açılabilir. Buna ilişkin sınırların dolanılması için payların devredilmesi halinde kanuna karşı hile söz konusu olur. Şirket kendi paylarını alırsa bu paylara ilişkin oy hakları donar. Pay sahipleri, hangi yönde oy kullanacakları konusunda bir sözleşme yapabilirler. Buna aykırılık halinde iptal davası açılmaz ama sözleşmeye aykırılıktan zararın tazmini istenebilir. Oy, temsilci aracılığıyla kullanılabilir. Temsilci pay sahibi olmak zorunda değildir, bunun aksi ana sözleşmede kararlaştırılmaz. Temsilcinin talimata aykırı hareket etmesi oyu geçersiz kılmaz.

Pay sahibinin şirket defterlerini inceleyebilmesi için Yönetim Kurulu'nun izni gerekir. Yönetim Kurulu üyesinin dahi Yönetim Kurulu'ndan izin alması gerekir. Üyenin sorularına haksız olarak cevap verilmiyorsa, 10 gün içinde mahkemeye başvurulabilir.

Azlık hakları, Genel Kurul toplantıya çağırma veya gündeme madde ekleme, kuruluştan doğan sorumluluktan ibranın engellenmesi, bilanço görüşmelerinin bir ay ertelenmesini talep etme, nama yazılı hisse senetlerinin bastırılmasını talep etme, ana sözleşmeyle tanınmışsa Yönetim Kurulundan temsil edilme hakkı, denetçinin görevinden alınmasını talep etme hakkı, şirketin haklı nedenlerle feshini talep etme hakkı ve özel denetim isteme hakkından ibarettir.

Pay sahibinin sır saklama yükümlülüğü ve rekabet etmeme yükümlülüğü yoktur.

Pay devirlerinin şirketin onayına bağlı olduğu hâllerde, esas sözleşmeyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden doğan borçtan başka, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmek yükümlülüğü de yüklenebilir. Bu ikincil yükümlülüklerin nitelik ve kapsamı pay senetlerinin veya ilmühaberlerin arkasına yazılabilir.

Bedeli tamamen ödenmemiş bulunan nama yazılı bir payı iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan pay bedelini ödemekle yükümlü olur. Şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihinden itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmiş ve payı iktisap eden kimse paydan doğan haklardan yoksun bırakılmışsa borç devredende kalır.

Payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir. İlanda, ödenmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir.

Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi, ihtara gerek olmaksızın, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Ana sözleşmeyle cezai şart da kararlaştırılabilir.

Ayrıca, yönetim kurulu, mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa, bunları iptal etmeye yetkilidir. İptal edilen pay senetleri ele geçirilemiyorsa iptal kararı ilan olunur. Yeni pay sahibi, devraldığı hissenin ödenmemiş kısmından, sorumludur. Yeni pay sahibi de ödemezse, devreden pay sahibi sorumlu olmaya devam eder.

Kişinin ıskat edilebilmesi için yönetim kurulu tarafından, mütemerrit pay sahibine, ilan yoluyla şirketin internet sitesinde de yayımlanacak bir mesajla ihtarda bulunulur. Bu ihtarda, mütemerrit pay sahibinin temerrüde konu olan tutarı bir ay içinde ödemesi, aksi hâlde, ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağı ve sözleşme cezasının isteneceği belirtilir.

Anonim şirkette Genel Kurul esas sözleşme uyarınca, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir.

İntifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilemez; ancak, bu kişilere, net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilir.

İntifa senetleri kuruculara da verilebilir. Bunlara kurucu intifa senetleri denir. Kuruculara emeklerine karşılık olarak sermayeyi azaltacak bir fayda sağlanamaz. Ama intifa senedi bağlamında net kardan pay verilebilir. Bu kişilere tanınabilecek kar payı da kanuni yedek akçe ve pay sahipleri için %5 ayrıldıktan sonra kalanın %10'udur. Dağıtılacak kâr mevcut ise şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar.

Şirketin finansal tablolarının hazırlanmasından Yönetim Kurulu sorumludur.

Esas sermayenin üzerinde kalan aktif yedek akçedir. Bilançoda yedek akçe olarak gözüken malvarlığı her zaman şirketin elinde nakden bulunmayabilir. Bilançolar fiiktiftir.

Kanun, yedek akçenin bir kısmının kanuni yedek akçe olarak ayrılmasını öngörmüştür. Yıllık kârın %5'i, ödenmiş sermayenin %20'sine ulaşana kadar yedek akçe olarak ayrılır. Daha sonra yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan prim, ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutar, pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu yedek akçe olarak ayrılır.

Kâr payı dağıtımının zorunlu olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüş yedek akçe hükmünde geçen “pay sahiplerine yüz beş oranında kâr payı ödendikten sonra” ibaresi sebebiyle zorunlu olduğunu söylemektedir.

Şirket, kendisi iktisap ettiği pay için bedel öder. Bu bedelin bir misli kadar yedek akçe ayırmak zorundadır.

Fonların da kanuni yedek akçe olarak ayrılması gerekir.

Yedek akçe, sadece zararların kapatılması için ve işlerin kötü gittiği zamanlarda kullanılabilir.

Ana sözleşmeye getirilecek bir hükümle kanuni yedek akçenin sınırları artırılabilir veya yeni yedek akçe oluşturulabilir.

Genel kurul, aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse veya bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımı yönünden haklı görülüyorsa yeni yedek akçe ayrılmasına karar verebilir. Burada esas sözleşme değişikliği yapılmamakta, sadece bir organ kararı alınmaktadır.

Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile, genel kurul, şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço kârından yedek akçe ayırabilir.

Kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça pay sahiplerine dağıtılacak kâr payı belirlenemez.

Sona Erme

Şirketin sona ermesi tüzel kişiliğin sona erdiği anlamına gelmez.

Anonim şirket esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle sona erer. Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelebilir. İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle şirket sona erer. Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle şirket sona erer. Nisaplara uygun Genel Kurul kararıyla şirket sona erdirilebilir. Mahkeme tarafından iflasa karar verilmesiyle şirket sona erer.

Şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri uzun süredir mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler.

Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme ihtiyaç duyarsa bu süreç içerisinde kayyım atayabilir.

Azınlık haklı sebeplerle şirketin feshini mahkemeden isteyebilir. Burada gerekli oran halka kapalı şirketlerde %10, halka açık şirketlerde %5'tir. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Tasfiye

Sona erme gerçekleşikten sonra tasfiye aşamasına geçilir. Tasfiye, tasfiye memuru tarafından yapılır. Yönetim Kurulu, tasfiye memurlarının görevine girmeyen alanda kendi görevlerine devam eder. Yönetim Kurulu, tasfiye memuru olarak atanabilir.

Defter tutulacak, borçlar ödenecek ve tasfiye bittikten sonra tasfiye bakiyesi pay sahiplerine paylaştırılacaktır.

Bu işlemlerin tamamı bittikten sonra şirket sicilden terkin edilecektir.

Tasfiyenin tamamlanmasından sonra ek tasfiye işlemlerine gerek olursa, tüm ilgililer mahkemeye başvurarak şirketin işlemlerin yapılmak üzere yeniden tesciline karar verilmesini isteyebilirler.

Süre dolduğu için veya Genel Kurul kararıyla şirket sona ermişse, tasfiye aşamasına girilmeden veya girilmişse ortak malvarlığı paylaştırılmamışsa, sermayenin %60'ını temsil eden kabul oyuyla tasfiyeden dönülebilir. Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararını tasfiye memuru tescil ve ilan ettirir.

Limited Şirket

Anonim Şirket	Limited Şirket
Esas Sözleşme	Şirket Sözleşmesi
Pay Sahibi	Ortak
Genel Kurul	Genel Kurul
Yönetim Kurulu	Müdür veya Müdürler Kurulu
Pay veya Pay Senedi	Esas Sermaye Payı veya Esas Sermaye Senedi

Limited şirketlerde farklı bir terminoloji benimsenmiştir. Farklar yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Her iki ortaklık da sermaye şirkettir. Ortaklar, şirkete karşı sadece taahhüt etmiş olduğu sermaye payıyla sınırlı olarak sorumludur. Ancak limited şirketlerde buna bir istisna getirilmiştir. Bir amme alacağı şirketten tahsis edilememişse ve bu alacağın şirketten tahsil edilebilmesi olanağı yoksa, bu alaktan her bir limited şirket ortağı esas sermayeye katılma payı oranında sorumludur. Limited şirket ortağının başka bir sorumluluğu yoktur.

Şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır.

Şirket sözleşmesi, Türk Ticaret Kanununun limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Kanunda hangi konularda kanundan sapılabileceğine dair liste açık olarak verilmiştir. Veto hakkı tanıma, oransallık ilkesinden sapma, oyların eşitliği halinde ağırlıklı olacak oy tahsisi, çıkma hakkı tanınması, çıkarılma sebepleri düzenlenmesi, önalım hakkı ve alım hakkı tanınması limited ortaklıkta mümkündür.

Limited ortaklıkta asgari sermaye miktarı 10.000 TL'dir. Nakdi sermayenin ¼'ü peşin olarak ödenir. Kalan kısım 24 ay içinde ödenir.

Limited ortaklıkta esas sermaye payının değeri en az 25 TL'dir.

Esas sermaye payları yazılı ve imzaları noterde onaylanmış bir sözleşmeyle devredilebilir. Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse bu devir Genel Kurul onayına tabidir. Bu pay devri ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir. Limited şirket payları için sicile güven ilkesi benimsenmiştir. Pay devri şirket sözleşmesiyle yasaklanabilir.

Ortaklar haklı sebeple şirketin feshini isteyebilir. Bu hak anonim şirkette azlığa tanınmıştır. Oysa limited şirkette her bir hak sahibi bu davayı açabilir. Haklı sebeple fesih davasında, mahkeme sebebin haklı olduğuna kanaat getirirse, davacı ortağın paylarının şirket tarafından satın alınmasına ve böylece ortağın şirketten çıkarılmasına karar verebilir. Ana sözleşmeyle özel çıkma ve çıkarılma sebepleri tanımlanabilir. Pay devrinin şirket sözleşmesiyle yasaklanması fesih isteme, kanuni ve ihtiyari çıkma ve çıkarılma sebeplerinin uygulanmasını engellemez.

Anonim ortaklık karar organı Genel Kurul, yürütme organı Yönetim Kurulu vardır. Buna karşılık limited ortaklıkta karar organı Genel Kurul, yürütme organı Müdür veya Müdürler Kuruludur.

Limited şirketler kural olarak belli şartları sağlıyorsa bağımsız denetime tabidir. Ancak uygulamada bu şartları şirketler sağlayamayacaktır.

Tek kişi limited ortaklık mümkündür.

Anonim ortaklıkta ortaklar rekabet yasağına tabi değildir. Buna aykırı bir ana sözleşme düzenlemesi geçerli olmayacaktır. Limited şirkette ortaklara rekabet yasağı getirilebilir.

Anonim ortaklıkta kurul olarak toplanılması gerekmektedir. Ancak limited ortaklıkta ortaklar yazılı oy suretiyle bir karar alabilirler.

Anonim ortaklıkta esas sözleşmeyle oyda imtiyaz tanınabilir. Limited şirkette, farklı itibari değerdeki paylara eşit oy tanınarak imtiyaz tanınabilir. İtibari değer farkları bu halde 10 katı aşamaz.

Şirketin yönetim organı olan müdürler, ilk şirket sözleşmesinde gösterilmesi gerekir. Bu müdürler ortak olabileceği gibi üçüncü kişi de olabilir. Bununla birlikte en az bir ortağın

müdür sıfatını haiz olması gerekmektedir. Genel Kurul müdürleri isteğine göre atayabilir veya azledebilir.

Ortakların ve ortak olmayan müdürlerin şirkete borçlanma yasağı vardır.

Kanun koyucu olağan toplantılar bakımından ve olağanüstü toplantılar bakımından ağırlaştırılmış toplantı ve karar nisapları aramaktaydı. Bu nisaplar yeni kanunda hafifletilmiştir. Nisaplar şirket sözleşmesiyle artırılacaksa, kararın nisap sözleşmenin değişmiş halinde ne kadar olacaksa o nisapla alınması gerekmektedir.

Limited şirketlerde birleşme kararı, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla alınabilir.

Limited şirketlerde azami ortak sayısı ellidir.

Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme bir yeniden yapılandırma yoludur. Şirketlerin malvarlığı yapılarına yönelik olarak bir değişiklik meydana gelmektedir. Malvarlıkları üzerinde bütünüyle veya kısmen bir bölümüne etkili olur.

Üç yeniden yapılandırma halinde de denkleştirme akçesi davası açılabilir. Hakkını yeterince alamadığını düşünenler denkleştirme akçesi davası açar. Burada pay sahibi paylarının ve diğer haklarının karşılığını alamadığını iddia edebilir. Bu dava yeniden yapılandırmanın geçerliliğini etkilemez. Bu dava, davacı ile aynı konumda olmaları şartıyla, tüm pay sahipleri için hüküm doğurur. Ancak onlar için olumsuz kesin hüküm teşkil etmez. Davanın giderleri devralan şirkete aittir. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir.

Yeniden yapılandırmanın iptali de istenebilir. Bunun için karara olumlu oy verilmemiş ve bu tutanağa geçirilmiş olmalıdır. Bu durumda pay sahipleri davayı 2 ay içinde açabilir.

Yeniden yapılandırma işlemlerine katılmış bulunan bütün kişiler yani şirketin yöneticileri, bazı durumlarda denetçi; şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar.

Bölünme

Birleşme, sadece malvarlıklarıyla sınırlı değildir. Şirketin tüzel kişilik yapısı da değişmektedir. Hisse devirleriyle birleşme karıştırılmamalıdır.

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme bir pay sahipleri kararıdır. Bu sebeple Yönetim Kurulu kararı ile yapılamaz. Genel Kurul kararına ihtiyaç duyulur.

Bazı şirketler bazı şirketlerle birleşemez.

Birleşme halinde, şirketler devralma şeklinde birleşme veya yeni kuruluş şeklinde birleşme yollarına gidebilirler. Birleşmede mutlaka iki tane tüzel kişilik, iki ticaret şirketi vardır. İki ticaret şirketinin girdiği birleşmeden her durumda bir ticaret şirketi çıkar.

Devralan şirket, devraldığı malvarlığını karşılamak için bir sermaye artırımını yapar. Yeni ihdas edilen paylar, devredilen şirketin pay sahiplerine ait olur. İşlem bittiğinde A ortadan kalkar. Devralan şirket kendi paylarına sahipse yeni pay çıkarmadan elindeki payları verebilir. Devreden şirketin malvarlığının bütünü devralana geçirilip, bunun karşılığında çıkarılan paylar devreden şirkete verilir ve devreden şirketin varlığı devam ederse bir birleşmeden söz edilemez. Devreden şirket sona erdiğinde tasfiye gerçekleşmez. Burada bir tasfiyesiz infisah söz konusudur.

Birleşme görüşmelerinin sonunda birleşme sözleşmesi imzalanır. Birleşme sözleşmesinin asgari içeriği kanunda belirlenmiştir. Bu sözleşmenin iki tarafın Genel Kurulları tarafından imzalanmalıdır. Bu görüşmelerin sonunda değişim biriminin hesaplanması gerekmektedir. Bu hesap yapılırken due diligence yapılır. Due diligence ile şirketlerin gerçek değeri tespit edilir. Gerçek değer belirlendikten sonra yapılacak sermaye artırımını bu değere uygun olarak yapılır. Ayrıca devredilen şirketin pay sahiplerinin imtiyaz hakları da hesaplanır. Belirlenen değişim birimi birleşme sözleşmesinde de yer alır.

Burada iki akçe söz konusu olur. Bunlardan ilki denkleştirme akçesi, ikincisi ayrılma akçesidir. Pay karşılığı pay verilmesi kuraldır. Ancak değişim birimindeki küsüratlardan kurtulmak için pay değerinin %10'unu geçmeyecek denkleştirme akçesi verilir. Ayrılma akçesi ise birleşme sözleşmesinde gösterilen ve pay sahiplerine pay yerine bütünüyle ayrılma karşılığında verilecek akçedir. Ayrılma akçesi alma imkanı tanımak ihtiyaridir. Genel Kurul %90 nisapla onaylarsa, sadece ayrılma akçesi verilebilir.

Anonim şirketlerde, sermayenin çoğunluğunun temsil edilmesi şartıyla, mevcut bulunan oyların %75'i ile bu karar alınabilir. Sadece ayrılma akçesi öngörülecekse bu nisap %90'a çıkar.

Birleşme, ticaret siciline tescil edilir. Tescil ile birlikte külli intikal gerçekleşir.

Devrolunan şirketin alacaklıları, devralmanın tescilinden itibaren 3 ay içinde başvurup alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilir.

İki şirket aynı şirketler topluluğuna sahipse veya birisi hakim şirket ise kolaylaştırılmış birleşme uygulanır. Bazı yükümlülükler uygulanmaz.

Bölünme

Bölünme birleşmenin tam tersidir. Şirketin malvarlığının bir bölümü bu şekilde şirketin dışına gönderilmektedir.

Bölünmenin üç türü vardır. Bunlar tam bölünme, kısmi bölünme ve yavru şirket kurmadır. Tam bölünmede bölünen şirket ortadan kalkar. Kısmi bölünmede şirketin içerisinden bir malvarlığı alınır ve başka bir ticaret şirketine sermaye yapılır, bölünen şirket yaşamaya devam eder. Yavru şirket kurma da aslında kısmi bir bölünmedir. Ancak burada yavru şirkette yeni ihdas edilen paylar bölünen şirkete verilir.

Bölünmede her durumda bölünme sözleşmesi olmaz. Bazı durumlarda bölünme planı yapılır. Çünkü karşısında bölünme sözleşmesi yapacak bir varlık olmayabilir. Bölünmeye tabi olan

malvarlığının içinde alacak ve borçlar da mevcuttur. Buna ilişkin ayrıntılar bölünme planında veya bölünme sözleşmesinde yer alır. Eğer böyle bir ayırım yapılmamışsa geride kalan şirketler bu borçlardan müteselsilen sorumlu olur. Bu şekilde alacaklıların korunması hedeflenmiştir. Alacaklıların korunması sağlanmadan bölünme tamamlanmayacaktır. Birleşmede ise birleşme tamamlandıktan sonra alacaklıların alacakları teminat altına alınmaktadır.

Bölünmede, işçilere yönelik bir itiraz hakkı verilmiştir. İşçiler, yeni şirket ile sözleşmesinin devam etmemesini isteyebilir.

Bölünme sadece sermaye şirketlerinde olur.

Tür Değişirme

Tür değiştirme, şirketin hukuki şeklinin değişmesidir.

Tür değiştirmede bir intikal yoktur. Tür değişikliğinde sadece bir şirket vardır. Bu sebeple tür değiştirme sözleşmesi değil tür değiştirme planı yapılır.

Şirketler Topluluğu

En az bir hakim şirket ve iki tane de bağlı şirket söz konusuysa şirketler topluluğu söz konusu olur. Bu kanunda aranmayan ama yönetmelikte aranmış bir şarttır. Şirketlerin aralarında bir hakimiyet, bir kontrol ilişkisi söz konusuysa bağlılık söz konusu olur. Kontrol ise, kanunda sayılmış bazı kriterlerle tespit edilir. Bir şirket, diğerinin yönetim hakimiyetini elinde tutuyorsa hakim şirkettir. Oy gücünü elinde tutuyorsa hakim şirkettir.

Hakim şirket, bağlı şirketlerin alacaklılarına ve pay sahiplerine verdiği zararlar için sorumlu olabilir.

Şirketler topluluğunda bazı pay devirleri için ticaret siciline bildirim yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Bağlı şirket, hakim şirket ile yaptığı işlemler dolayısıyla bir kayba uğramışsa, bu kaybın hakim şirket tarafından denkleştirilmesi gerekir. Aksi halde bağlı şirket, bağlı şirket pay sahipleri ve alacaklıları, kayıp miktarınca hakim şirkete ve onun yöneticilerine sorumluluk davası açabilirler. Burada alacaklıların dava açması için iflas şartı aranmamıştır.

Hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse ve bağlı şirketteki azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, satın alabilir. Bunun tersi pay sahiplerine de tanınmıştır.

Hâkim şirket, topluluk itibarının, topluma veya tüketiciye güven veren bir düzeye ulaştığı hâllerde, bu itibarın kullanılmasının uyandırdığı güvenden sorumludur. Burada tüzel kişilik perdesi aralanmamaktadır. Bağlı şirketin alacaklıları doğrudan hakim şirkete gidemez. Ama bağlı şirket üst şirketin itibarını açık şekilde kullanır ve bu durum topluma ve tüketiciye güven veren düzeye ulaşırsa, hakim şirket bağlı şirketin alacaklarından sorumludur.